

ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม

จังหวัดบุรีรัมย์

ความหมายของตราประจำจังหวัดบุรีรัมย์

เทวดารำ หมายถึง ดินแดนแห่งเทพเจ้าผู้สร้าง ผู้ปราบยุคเข็ญ และผู้ประสาทสุข
ทำรำ หมายถึง ความสำราญชื่นชมยินดี ซึ่งตรงกับพยางค์สุดท้ายของชื่อจังหวัด
ปราสาทหิน คือ ปราสาทเขาพนมรุ้งซึ่งมีกำแพงล้อมรอบ ภายในห้องพระโรงมีเทวสถาน

สัญลักษณ์ของจังหวัดบุรีรัมย์

ตราประจำจังหวัดบุรีรัมย์

เป็นรูปปราสาทเขาพนมรุ้งมีกำแพงล้อมรอบ ภายในเป็นห้องพระโรง
มีเทวสถาน และรอยพระพุทธรูปจำลองประดิษฐานอยู่บนยอดเขาแห่งนี้ด้วย
ภาพเทวดารำรำ หมายถึง ดินแดนแห่งเทพเจ้าผู้สร้างผู้ปราบยุคเข็ญ และ
ผู้ประสาทสุข ทำรำรำ หมายถึง ความสำราญชื่นชมยินดี ซึ่งตรงกับการออก
เสียงพยางค์สุดท้ายของชื่อจังหวัด

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ดอกสุพรรณิการ์ หรือดอกฝ้ายคำ

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นแป๊ะ

ต้นไม้มงคลพระราชทาน

ต้นกาฬพฤกษ์

คำขวัญประจำจังหวัดบุรีรัมย์

“เมืองปราสาทหิน ถิ่นภูเขาไฟ ผ้าไหมสวย รวยวัฒนธรรมไทย”

ความหมายของคำขวัญ

เมืองปราสาทหิน หมายถึง บุรีรัมย์มีปราสาทหินเขาพนมรุ้ง เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด

ถิ่นภูเขาไฟ หมายถึง บุรีรัมย์มีภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้วหลายแห่ง

ผ้าไหมสวย หมายถึง บุรีรัมย์มีการทอผ้าไหมขึ้นชื่อ ที่อำเภอนาโพธิ์

รวยวัฒนธรรม หมายถึง บุรีรัมย์มีเทศกาลงานประเพณีที่รุ่งเรืองมาหลายปี

ประวัติและความเป็นมาของจังหวัดบุรีรัมย์

คำว่า “บุรีรัมย์” แปลว่า เมืองที่มีความรื่นรมย์ หรือเมืองที่มีความน่าพอใจ จังหวัดบุรีรัมย์มีความเป็นมายาวนาน และมีหลักฐานที่แตกต่างกันออกไปต่าง ๆ ตามแต่หลักฐานอ้างอิง เช่น หลักฐานจากประกาศแต่งตั้งขุนนางไทย ร.ศ.87 ปีที่ 1 รัชกาลที่ 5 มีความว่า “ให้พระสำแดงฤทธิรงค์ เป็นพระนครภักดีศรีนครา เป็นผู้สำเร็จราชการเมืองบุรีรัมย์ ขึ้นเมืองนครราชสีมา ถือกักดินา 1,000 ตั้งแต่ ณ วันที่ 4 ขึ้น 1 ค่ำ ปีมะโรง สัมฤทธิศก ศักราช 1230 เป็นวันที่ 65 ในรัชกาลปัจจุบัน หรือหลักฐานที่ 2 คือประวัติจังหวัดนครราชสีมา แต่งโดยสุขุมมาลย์เทวี กล่าวว่า สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเมืองนครราชสีมาปกครองเมืองขึ้น 5 เมือง คือ นครจันทิก ชัยภูมิ พิมาย บุรีรัมย์ นางรอง หรือแม้แต่หลักฐานจากประชุมพงศาวดารฉบับความสำคัญโดยหลวงวิจิตรวาทการ ฉบับ 3 กล่าวว่า บุรีรัมย์ เดิมชื่อโนนม่วง ตั้งสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ.2318”

🌿 ประวัติศาสตร์บุรีรัมย์

จากหลักฐานพบว่าดินแดนอันเป็นที่ตั้งของจังหวัดบุรีรัมย์เป็นดินแดนที่เคยรุ่งเรืองมาในอดีต มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นมาโดยตลอด จากหลักฐานต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การศึกษาสำรวจ และการศึกษาจากแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศของ รศ.ศรีศักร วัลลิโภดมและ ผศ.ทิวา ศุภจรรยา ปรากฏว่ามีเมืองและชุมชนโบราณเฉพาะในเขตจังหวัดบุรีรัมย์เกินกว่า 130 แห่ง เมืองและชุมชนเหล่านั้นจะมีคูน้ำคันดินล้อมรอบถึง 3 ชั้นและจะมีลักษณะของเมืองเป็นรูปทรงกลมทั้งหมดจากการวิเคราะห์ในขั้นต้นพบว่าเป็นเมืองและชุมชนที่มีอายุอยู่ในสมัยทวารวดี ซึ่งจากข้อสำรวจดังกล่าวในบริเวณลำน้ำมูลพบว่า ลำน้ำนี้เป็นลำน้ำหลักที่ไหลมาจากทางตะวันตกผ่านตอนใต้ของอำเภอพุทไธสงไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ไปยังเขตอำเภอชุมพลบุรีและอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดสุรินทร์ ตามลำดับ ทางฝั่งใต้ของแม่น้ำมูลในรัศมี 17-2 กิโลเมตร จากฝั่งน้ำได้พบชุมชนเป็นระยะไป ซึ่งล้วนแต่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มทั้งสิ้น โดยชุมชนโบราณดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ตามรูปร่างลักษณะและสภาพแวดล้อมคือ

1.1 แบบที่เป็นเนินดินสูงจากระดับ 5 เมตร ขึ้นไปจากที่ราบลุ่ม ในบริเวณรอบไม่มีคูน้ำและคันดินล้อมรอบ บางแห่งก็เป็นเนินเดี่ยว แต่บางแห่งก็เป็นสองสามเนินติดกัน ตามเนินดินจะมีเศษเครื่องปั้นดินเผา ทั้งที่มาจากหม้อกระดุกและไม่ใช่หม้อ กระดุกกระจัดกระจายอยู่ เนินดินที่เป็นแหล่งสำคัญในแบบนี้ ได้แก่ บ้านกระเบื้อง ซึ่งเป็นเนินดินขนาดใหญ่มี 3 เนินติดกัน เมื่อมีการตัดถนนผ่านหมู่บ้านรถแทรกเตอร์ได้ตัดชั้นดินของแหล่งชุมชนโบราณลึกลงไป 4-3 เมตร เผยให้เห็นชั้นดินที่มีอยู่สืบเนื่องกันมาอย่างน้อย 3-2 ชั้น

1.2 แบบที่เป็นเนินดินที่ค้ำน้ำล้อมรอบ บางแห่งก็มีค้ำน้ำล้อมรอบชั้นเดียว แต่บางแห่งก็มีค้ำน้ำล้อมรอบตั้งแต่สองชั้นขึ้นไป พบเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นภาชนะใส่กระดูกคนตาย และเครื่องปั้นดินเผาเคลือบแบบลพบุรี ซึ่งเข้าใจว่าคงแพร่มาจากเตาบ้านกรวด แสดงให้เห็นว่าชุมชนนี้คงมีอยู่เรื่อยมาจนถึงสมัยลพบุรี ราวพุทธศตวรรษที่ 17-16

1.3 แบบที่เป็นเนินดิน 3-2 เนิน มีค้ำน้ำล้อมรอบ และมีการสร้างคันดินโอบรอบอีกชั้นหนึ่ง แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของผังชุมชน ตั้งแต่ระยะแรกที่มีเพียงเนินดินเป็นที่อยู่อาศัย แล้วต่อมาก็มีการขุดคูน้ำล้อมรอบ และในสมัยหลังก็มีการสร้างคันดินเป็นกำแพงเมืองโอบรอบอีกชั้นหนึ่ง เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

2. มีการขุดพบพระพุทธรูปนาคนปรก สมัยทวารวดีที่บ้านเมืองฝ้ายซึ่งอยู่ในเขตอำเภอลำปลายมาศ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า เป็นพระพุทธรูปนาคนปรกสมัยทวารวดีที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่พบในประเทศไทย

นอกจากนี้ยังพบพระพุทธรูปสมัยทวารวดีอีกหลายองค์ ที่อำเภอพุทไธสง ซึ่งมีอายุอยู่ในพุทธศตวรรษที่ 15-13 และพบใบเสมาที่บ้านปะเคียบ อำเภอคูเมือง อันเป็นโบราณวัตถุสมัยทวารวดี ดังนั้นจึงทำให้สันนิษฐานได้ว่าดินแดนจังหวัดบุรีรัมย์ปัจจุบันเคยเป็นที่ตั้งชุมชนสมัยทวารวดีอย่างน้อยที่สุดก็ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 13

3. จากหลักฐานที่ปรากฏในปัจจุบันด้านสถาปัตยกรรม และเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ปราสาทหิน เขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ และอื่น ๆ อีกมากเทวรูป พระพุทธรูป ซึ่งมีความงดงามและมีอยู่เป็นจำนวนมากในเขตจังหวัดบุรีรัมย์และใกล้เคียง นอกจากนั้นยังมีเครื่องปั้นดินเผาชนิดเผาแกร่ง มีเตาเผาขนาดใหญ่ ซึ่งนักโบราณคดีหลายท่านกล่าวว่าจะไม่พบในที่อื่นแม้แต่ในเขมรต่ำ (ประเทศกัมพูชา) ศิลปะและสถาปัตยกรรมเหล่านี้มีอายุอยู่ในสมัยพระนคร

4. จากการก่อสร้างปราสาทหินพนมรุ้ง ซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเทวสถาน เพื่อประกอบกิจการทางศาสนา และเพื่อเป็นการเสริมสร้างบารมีของกษัตริย์ผู้ มีอำนาจ เข้าใจว่าปราสาทหินเขาพนมรุ้งสร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบอาชีพกรรมทางศาสนาของเมืองใดเมืองหนึ่งในละแวกใกล้เคียงกันระหว่างจากเขาลูกนี้ไปทางใต้ประมาณ 8 กิโลเมตร มีเมืองโบราณเมืองหนึ่งขนาดไม่ใหญ่นัก แต่มีระบบการชลประทานหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่พอที่จะใช้ในการอุปโภค บริโภคของชุมชนเมืองนั้นได้ตลอดทั้งปี อ่างเก็บน้ำนี้บุผนังทั้ง 4 ด้าน ด้วยศิลาแลง กำแพงเมืองเป็นกำแพงดินที่ขุดจากคูรอบเมืองพูนให้สูงขึ้นและปักเสากระเบียดบนคันดิน ร่องรอยต่าง ๆ นั้นสาบสูญไปหมดแล้ว คงเหลือเพียงคันดินและกำแพงดินบางตอนเท่านั้นที่กลางเมือง ที่มีเทวสถานขนาดใหญ่สร้างขึ้นบนทางที่งดงาม ระเบียบและได้ประตูทั้ง 4 เรียงด้วยหินทราย การเรียงอิฐก่อสร้างในเทวสถานใช้กรรมวิธีอย่างดียิ่งจนสามารถทำให้เนื้ออิฐแนบสนิทจนเกือบจะเป็นเนื้อเดียวกันเห็นเป็นรอยเส้นเล็ก ๆ ระหว่างอิฐแต่ละก้อนเท่านั้น อิฐเหล่านี้มีส่วนผสมของดินที่ดี จนสามารถนำมาผนให้เรียบในระหว่างการเรียงและใช้น้ำที่ละลายออกมาจากอิฐนั้นปนด้วยยางไม้หรือน้ำกาบเป็นตัวเชื่อมอีกเข้าด้วยกันทำให้ดูไม่เห็นรอยเลื่อนต่อของอิฐ

ตามลักษณะของเทวสถานเมืองโบราณแห่งนี้ เมื่อนำไปเทียบกับเทวสถาน 3-2 หลังที่ก่อสร้างด้วยอิฐบนยอดเขาพนมรุ้งแล้ว เห็นว่าน่าจะสร้างขึ้นในยุคสมัยใกล้เคียงกันหรือยุคเดียวกันในราวพุทธศตวรรษที่ 16

ปราสาทบ้านนุ จังหวัดบุรีรัมย์

5. จากศิลาจารึก ซึ่งพบที่เขาคพนมรุ่งได้กล่าวถึงพระนามของกษัตริย์ที่เป็นผู้อุปถัมภ์ในการสร้างและดูแลรักษาปราสาทพนมรุ่ง เป็นคนละองค์กับกษัตริย์ที่ปกครองนครวัด เช่น หิรัณยวามัน กษัตินทราทิตย์ วิเรนทรวรมัน เป็นต้น และระบุศักราชเป็น พ.ศ. 1433 ก็มี 1532 ก็มี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจะต้องมีกษัตริย์ที่มีอำนาจปกครองในแถบนี้เป็นอิสระ แต่ยอมรับความเป็นผู้นำของพระนคร

จากหลักฐานและเหตุผลข้างต้นนี้พอจะสรุปได้ว่าดินแดนอันเป็นที่ตั้งของจังหวัดบุรีรัมย์ปัจจุบันนี้เคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่มาตั้งแต่สมัยทวารวดีถึงสมัยลพบุรีมีกษัตริย์ที่มีอำนาจปกครองเป็นอิสระ มีประชาชนอยู่หนาแน่นจนสามารถเกณฑ์แรงงานสร้างศาสนสถานอันยิ่งใหญ่ เช่น ปราสาทพนมรุ่ง และแต่ละชุมชนจะต้องมีประชากรแน่นพอที่จะสร้างคูเมืองขนาดใหญ่ได้ เมืองต่าง ๆ เหล่านี้คงสร้างไปตามธรรมชาติหรือจากภัยต่าง ๆ เช่น ฝนแล้ง โรคระบาด สงครามโจรผู้ร้าย เป็นต้น หากไม่ได้อาศัยศิลาจารึกก็คงไม่มีใครทราบจนกระทั่งปัจจุบัน อาจมีประชาชนส่วนหนึ่งที่รอดจากภัยมาได้เข้าไปหลบอยู่ในป่าชายแดน จนทำให้ทางกรุงศรีอยุธยาเรียกว่า “พวกเขมรป่าดง”

แหล่งเตาสวาย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นบุรีรัมย์ขาดตอนอยู่ช่วงหนึ่ง คือ จากยุคโบราณมาจนถึงยุคสิ้นสุดการก่อสร้างปราสาทหินในที่ต่าง ๆ จากนั้นประวัติศาสตร์บุรีรัมย์ก็เริ่มชัดเจนขึ้นอีกครั้งหนึ่งสมัยตอนปลายอยุธยา

✿ สมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยนี้ดินแดนในแถบเมืองบุรีรัมย์ เมืองพุทไธสง เมืองตลุง (ประโคนชัย ในปัจจุบัน) เมืองนางรอง ต่างก็มาขึ้นกับกรุงศรีอยุธยา โดยขึ้นกับข้าหลวงใหญ่ที่นครราชสีมาซึ่งเป็นข้าหลวงต่างพระองค์ โดยตั้งเมืองตลุงเป็นหัวเมืองชั้นจัตวา เมืองนางรองเป็นหัวเมืองชั้นเอก

จากประวัติจังหวัดนครราชสีมา รวบรวมโดยสุขุมลย์เทวีกล่าวว่าในสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น พระองค์ได้แต่งตั้งให้พระยายมราช (สังข์) ครองเมืองนครราชสีมา สมัยนั้นเมืองนครราชสีมาเป็นเมืองใหญ่มีเมืองขึ้น 5 เมือง คือ นครจันทัก ชัยภูมิ พิมาย บุรีรัมย์ นางรอง ต่อมาขยายเมืองเพิ่มอีก 9 เมือง คือ จัตุรัส เกษตรสมบูรณ์ ภูเขียวชนบท พุทไธสง ประโคนชัย รัตนบุรี และปักธงชัย

❁ สมัยกรุงธนบุรี

พ.ศ. 2320 กองทัพกรุงธนบุรีได้ยกไปตีเมืองบุรีรัมย์ และจากจดหมายเหตุประชุมพงศาวดารภาคที่ 70 กล่าวว่า ในพ.ศ. 2321 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก เป็นแม่ทัพทางบก นำทัพสมทบกับเมืองตะวันออก ให้เจ้าพระยาสุรสีห์พิชฌวัธราช เป็นแม่ทัพยกไปเกณฑ์เขมร ต่อเรือรบยกขึ้นไปทางแม่น้ำโขงเพื่อตีเมืองนครจำปาสัก ในการที่สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกยกกองทัพมานี้ ปรากฏประวัติศาสตร์เมืองบุรีรัมย์ว่า ในพ.ศ. 2321 พระยานางรองเป็นกบฏ โดยคบคิดกับเจ้าโอ เจ้าอิน เจ้าเมืองนครจำปาสัก สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงให้เจ้าพระยาจักรี หรือสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ในเวลาต่อมา ยกทัพไปปราบปราม และเรียนกล่อมหัวเมืองเหล่านี้ให้เป็นเมืองขึ้นของนครราชสีมา ตามเดิม

แหล่งหินตัด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

แต่ตามจดหมายจากประชุมพงศาวดารภาคที่เจ็ดนั้น กล่าวว่าเจ้าเมืองนครจำปาสักครั้งนั้นเชื้อเจ้าไชย
กุมารฯ พายแพ่แก่กองทัพกรุงธนบุรี จึงถูกคุมตัวไปยังกรุงธนบุรี แต่ในที่สุดได้รับการโปรดเกล้าให้ไปครอง
นครจำปาสัก ในฐานะประเทศราช ในการที่สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกเดินทางมาถึงจังหวัดบุรีรัมย์นี้
หนังสือเรื่องจังหวัดบุรีรัมย์ ตีพิมพ์ในงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ กล่าวว่าพระองค์ได้พบเมืองร้างอยู่ที่ลุ่มน้ำ
ห้วยจรเข้มาก มีชัยภูมิที่ดีแต่สถานที่เดิมมีไข้เจ็บชุกชุม เขมรป่าดงไม่กล้าเข้ามาอยู่อาศัย ได้แต่ตั้งบ้านอยู่
โดยรอบ คือ บ้านโคกหัวช้าง บ้านทะมาน (บริเวณสนามบินในปัจจุบัน) จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองร้างนั้น
ที่ข้างต้นแปะใหญ่ (ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองในปัจจุบันนี้) และโปรดเกล้าฯ ให้บุตรเจ้าเมืองพุทไธสง ซึ่งติดตาม
มาพร้อมด้วยครอบครัวเป็นเจ้าเมือง และชักชวนให้ชาวเขมรป่าดงนี้มาตั้งหลักแหล่งทำเรือกสวน ไรนาใน
เมืองร้างจนเป็นปึกแผ่น เมืองนี้จึงใช้นามว่าเมืองแปะ ส่วนบุตรเจ้าเมืองพุทไธสมันนี้ ต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์
เป็นพระยานครภักดีเมื่อพระยานครภักดีว้ายชนม์มลง บุตรชื่อนายหงษ์ เป็นเจ้าเมืองแทน ได้รับบรรดาศักดิ์
เป็นพระนครภักดี เมื่อ พ.ศ. 2350

นอกจากนี้ปรากฏจากพงศาวดารเมืองสุรินทร์ว่าในจุลศักราช 1143 ปีฉลู ตรีศก ตรงกับ พ.ศ.
2324 ทางฝ่ายเขมรเกิดการจลาจลโดย เจ้าฟ้าทะละหะ (มู) กับพระยาวิบูลราช (ชู) คิดกบฏจับสมเด็จพระ
บรมราชาธิราชเจ้ากรุงกัมพูชา ไปถ่วงน้ำเสีย ยกนักร้องขึ้นเป็นเจ้า แล้วกับไปฝึกไพร่ทางญวนพระเจ้ากรุง
ธนบุรีโปรดให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกกับเจ้าพระยาสุรสีห์ยกกองทัพไปปราบปราม โดยเกณฑ์กำลัง
ทางขุนันท์ สุรินทร์ สังขะ แล้วไปตีเมืองประทายเพชร ประทายมาศ ประทายสมันต์ กำแพงสวาย เสียม
ราบ แต่การยกกองทัพไปปราบปรามยังไม่ทันราบคาบตี ข้างฝ่ายในกรุงธนบุรี พระเจ้าแผ่นดินก็มีสติวิปลาส
บ้านเมืองกำลังระส่ำระสาย สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกทราบข่าว จึงจำเป็นต้องกลับคืนสู่พระนคร
บ้านเมืองที่ตีได้ก็กวาดต้อนและแตกตื่นอพยพไปบ้าง ทั้งพระสุรินทร์ภักดีณรงค์จางวาง ก็ได้มีหนังสือลงไป
เกลี้ยกล่อมญาติพี่น้อง ปรายเขมร ทางแขวงเมืองเสียมราบ สะโดง กำแพงสวาย ประทายเพชรให้ขึ้นมา
ทางบก ออกญาเอก กับนางรอง พาบ่าวไพร่ไปตั้งอยู่ที่นางรอง ออกญาหงษ์ไปตั้งอยู่ที่โคกเมืองแปะ
(จังหวัดบุรีรัมย์ปัจจุบัน)

๕ สมัยรัตนโกสินทร์

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมืองบุรีรัมย์ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ของบ้านเมืองน้อยมาก ตามที่ปรากฏในบันทึกภูมิศาสตร์ จังหวัดบุรีรัมย์ที่นายสุข รวบรวบไว้มีความว่า พระนครภักดี (หงษ์ ต้นตระกูลหงษ์จุโก) บุตรพระยาตร (เอม) เจ้าเมืองพุทไธสมัน (ปณเทียมาล) ได้พาครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านตะโก ต่อมาได้สร้างเป็นเมืองขึ้นเมือง พ.ศ. 2350 เรียกว่าเมืองแปะ เพราะมีต้นแปะอยู่กลางเมือง

นอกจากนี้บางประวัติยังกล่าวว่าใน พ.ศ. 2370 เจ้าอนุเวียงจันทน์เป็นกบฏ ได้ให้เจ้าราชวงศ์ยกทัพมากวาดต้อนผู้คนและเสบียงอาหารแถบเมืองพุทไธสง เมืองแปะ เมืองนางรอง พระยานครภักดี (หงษ์) นำราษฎรออกต่อสู้อยู่ เมื่อสู้ไม่ได้จึงหนีไปเมืองพุทไธสมัน ทหารลาวตามไปทันแล้วจับตัวได้ที่ช่องเสม็ด (ช่องเขาที่จะไปประเทศกัมพูชา) เมื่อถูกจับแล้วทหารลาวนำตัวพระยาภักดี (หงษ์) และครอบครัวที่จับได้ไปให้เจ้าอนุวงศ์ แล้วถูกควบคุมตัวไปที่ทุ่งเมืองสุวรรณภูมิในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งเจ้าอนุวงศ์ตั้งทัพอยู่ที่นี่ แต่พระยาภักดี (หงษ์) และครอบครัวที่ถูกควบคุมตัวได้จับอาวุธต่อสู้เพื่อหนีจึงถูกฆ่าตายหมด

นอกจากนี้ในบางเล่มยังกล่าวถึงประวัติเมืองบุรีรัมย์ที่แตกต่างออกไปอีก ว่าบุรีรัมย์มีชื่อว่า เมืองจระเข้ เดิมขอมดำได้เข้าตั้งเมืองเป็นเมืองเล็ก ๆ ในลุ่มน้ำห้วยจระเข้ และให้ชื่อเมืองตามลุ่มน้ำนั้น เพราะมีจระเข้ชุมชุมมาก และมีไข้ป่ามีพิษรุนแรงมาก ขอมดำอยู่ได้ไม่นานก็ทิ้งร้างไป ครั้นขอมดำสิ้นอำนาจไทยจึงเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ณ ลุ่มน้ำห้วยจระเข้ อีก ตอนแถบบ้านโคกหัวช้างและบ้านทะมาน จนถึงสมัยกรุงธนบุรีเจ้าเมืองนางรองและเจ้าเมืองจำปาสักแข็งเมือง พระเจ้าตากสินโปรดให้เจ้าพระยาจักรียกทัพไปปราบและนำบุตรชายเจ้าเมืองพุทไธสมัน (พุทไธสง) มาด้วย ผ่านมาทางลุ่มน้ำจระเข้ เห็นผู้คนตั้งบ้านเรือนมากและได้ทราบว่ที่นั่นเป็นเมืองร้างของขอมดำอยู่ก่อนแล้วชื่อเมืองจระเข้ จึงได้ตั้งเมืองขึ้นที่เมืองร้างนั้นและให้ชื่อว่าเมืองแปะตามนามต้นไม้ใหญ่ครั้นกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 โปรดให้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นบุรีรัมย์

ประวัติศาสตร์บางเล่มก็เล่ากันว่า ขอมได้ครอบครองเมืองบุรีรัมย์ และใช้เป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างกัมพูชากับหัวเมืองขึ้นในภาคอีสานของไทย เช่น พิมาย สกลนคร มีถนนโบราณเหลืออยู่สายหนึ่งเริ่มจาก บ้านละลม พะเนา (บ้านละลมทะนุ ปัจจุบัน) ตำบลจันดุม อำเภอประโคนชัย ขึ้นไปอำเภอพุทไธสง มีหลักหินปักเป็นระยะ ๆ จนถึงเขาพนมรุ้ง ในสมัยที่ไทยเรืองอำนาจได้แผ่ขยายอาณาเขตมายังเมืองบุรีรัมย์ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าได้มาครอบครองเมืองบุรีรัมย์ทั้งนครราชสีมาหรือทางหลวงพระบาง ในสมัยสมเด็จพระรายนมหาราชเป็นเมืองขึ้นอยู่กับนครราชสีมา มีศูนย์กลางปกครองอยู่ที่เมืองนางรอง (ปัจจุบันคืออำเภอนางรอง) และมีเมืองใกล้เคียงหลายหัวเมือง เช่น เมืองพุทไธสมัน (ปัจจุบันคืออำเภอพุทไธสง) เมืองตลุง (ปัจจุบันคืออำเภอประโคนชัย)

ในสมัยกรุงธนบุรีประมาณ พ.ศ. 2321 เจ้าเมืองนางรอง ได้แข็งเมืองเจ้าพระยาจักรีได้ยกทัพมาเกลี้ยกล่อมให้เป็นเมืองขึ้นของเมืองนครราชสีมาตามเดิม เมื่อเสด็จกลับได้ทรงพบเมืองร้าง ซึ่งมีชัยภูมิดี จึงโปรดเกล้าให้แต่งตั้งเมืองขึ้นเรียกว่าเมืองแปะตามเชื่อมต้นไม้ใหญ่ (ปัจจุบันบริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมือง) ทรงแต่งตั้งบุตรเจ้าเมืองพุทไธสมัน (ซึ่งต่อมาได้เป็นพระยานครภักดี) ขึ้นครองเมือง

ประมาณปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนชื่อเมืองแปะเป็นบุรีรัมย์ ด้วยปรากฏว่า ได้มีการแต่งตั้งพระสาแดงฤทธิรงค์เป็นพระนครภักดีศรีนครา ผู้สำเร็จราชการเมืองบุรีรัมย์ ขึ้นเมืองนครราชสีมาใน พ.ศ. 2411

เมืองบุรีรัมย์และเมืองนางรองผลิตกันมีความสำคัญเรื่อยมาพ.ศ. 2433 เมืองบุรีรัมย์โอนขึ้นไปขึ้นกับหัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ มีหนองคายเป็นศูนย์กลาง และเมืองบุรีรัมย์มีเมืองในสังกัด 1 แห่ง คือเมืองนางรอง

ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2441-2440 เมืองบุรีรัมย์ได้กลับไปขึ้นกับมณฑลนครราชสีมา เรียกว่า “**บริเวณนางรอง**” ประกอบด้วย เมืองบุรีรัมย์ นางรอง รัตนบุรี ประโคนชัย และพุทไธสง พ.ศ. 2442 มีประกาศเปลี่ยนชื่อ มณฑลลาวเฉียงเป็น มณฑลฝ่ายตะวันตกเฉียงเหนือ มณฑลลาวพวนเป็นมณฑลฝ่ายเหนือ มณฑลลาวเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ มณฑลเขมรเป็นมณฑลตะวันออก และในคราวนี้เปลี่ยนชื่อ บริเวณนางรองเป็น “**เมืองนางรอง**” มีฐานะเป็นเมืองจัตวา ตั้งที่ว่าการอยู่ที่เมืองบุรีรัมย์ แต่ตราตำแหน่งเป็นตราผู้ว่าการนางรอง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศเปลี่ยนชื่อเมืองเป็น “บุรีรัมย์” และเปลี่ยนตราตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการเมืองบุรีรัมย์ ตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2444 เป็นต้นมา

พ.ศ. 2450 กระทรวงมหาดไทยปรับปรุงหัวเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มณฑลนครราชสีมา ประกอบด้วย 3 เมือง 17 อำเภอ คือ เมืองนครราชสีมา 10 อำเภอ เมืองชัยภูมิ 3 อำเภอเมืองบุรีรัมย์ 4 อำเภอ คือ นางรอง พุทไธสง ประโคนชัย และรัตนบุรี ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ขึ้น ยุบมณฑลนครราชสีมา จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอเมืองบุรีรัมย์จึงมีฐานะเป็น “**จังหวัดบุรีรัมย์**” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

คลองละลม

เมืองบุรีรัมย์ในอดีตเป็นชุมชนโบราณที่ตั้งอยู่ในอารยธรรมขอม มีประวัติการตั้งถิ่นฐานและความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต จากการศึกษาของนักโบราณคดี พบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ครั้งแรกในสมัยก่อนประวัติศาสตร์สมัยเหล็กเมื่อราว 1,500-2,500 ปีมาแล้ว โดยชุมชนมีประเพณีสำคัญคือการปลงศพแบบการฝังศพครั้งที่ 2 การฝังศพแบบนี้จะฝังผู้ตายครั้งแรกไว้ระยะเวลาหนึ่งหนึ่งสัปดาห์แล้วจึงขุดเอากระดูกผู้ตายมาบรรจุไว้ในภาชนะดินเผาหรือไม่บรรจุในภาชนะแล้วนำมาฝังไว้อีกครั้งหนึ่ง

ในการจัดตั้งเมืองนั้นมีการขุดคูเมืองหรือกำแพงเมือง (คลองละลม) ล้อมรอบ มีลักษณะเป็นรูปวงรี ซึ่งตั้งอยู่ในกลางเมืองบุรีรัมย์มีความกว้างเฉลี่ย 80 เมตร ยาวประมาณ 5,000 เมตร มีพื้นที่รวม 179 ไร่ 2 งาน 12 ตารางวา สภาพปัจจุบันแบ่งเป็น 6 ส่วน หรือ 6 ลูก ตามแนวถนนที่ตัดเข้าเมืองชั้นใน แต่บางส่วนได้ถูกถมสำหรับก่อสร้างอาคารพาณิชย์ บ้านเรือนราษฎรและถนนไปแล้ว จนกระทั่งกรมศิลปากรได้สำรวจและประกาศให้เขตคูเมือง กำแพงเมืองบุรีรัมย์ (คลองละลม) ซึ่งอยู่ในสมัยทวารวดีมีอายุประมาณ 1,800 ปี เป็นโบราณสถาน ตามประกาศลงวันที่ 4 มิถุนายน 2523

นอกจากนี้คลองละลมยังเป็นแหล่งน้ำสำคัญแห่งเดียวในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อันเป็นแหล่งน้ำอุปโภค บริโภค การเกษตร การประมง การบริการ สาธารณะ เช่น การดับเพลิง การดูแลสวนสาธารณะ รวมทั้งยังเป็นแหล่งเสริมสร้างระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของเมือง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

บุรีรัมย์ดำนํ้ากิน

“บุรีรัมย์ดำนํ้ากิน” เป็นคำพังเพยในอดีตที่แสดง ถึงภาวะการขาดแคลนน้ำ ในบริเวณพื้นที่อันเป็นเขตการปกครองของจังหวัดบุรีรัมย์ในอดีตและแสดงถึงความเฉลิวยฉลาดของชาวบุรีรัมย์สมัยก่อนที่นำเอาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติมาแก้ไข้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ

กรรมวิธีที่ได้ชื่อว่าเป็นการดำนํ้ากินคือการขุดหลุมดินขนาดย่อมขึ้นก่อนและตักเอาโคลนถม ในบ่อสระ หรือบึงมาใส่หลุมที่ขุดไว้ แล้วย่ำด้วยเท้าจนเป็นเลน หรือนํ้ามาใส่ครู่ไม้ไผ่ยั้ง แล้วตักด้วยไม้ให้โคลนเลนมีความหนาแน่นสูงขึ้น ปล่อยทิ้งไว้ให้ตกตะกอน นํ้าจากโคลนเลนจะปรากฏเป็นนํ้าใสอยู่ข้างบน ตักไปใช้บริโภคได้ การแก้้ปัญหาการขาดแคลนน้ำอันเป็นปัญหาเฉพาะหน้าลุ่ล่งไปได้

บุรีรัมย์ดำนํ้ากินเป็นพังเพยที่อยู่ในความทรงจำและความภูมิใจในอดีตของชาวบุรีรัมย์ในฐานะที่เคยเป็นคำพังเพยที่แสดงถึงความยากลำบากและทรหดอดทนของบรรพบุรุษผู้บุกเบิกแผ่ผ่นดินให้ประโยชน์ ตกทอดแก่ลูกหลานเหลนในปัจจุบัน และในฐานะที่สามารถนำความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติมาใช้เป็นประโยชน์แก้้ปัญหาการขาดแคลนน้ำได้อย่างเฉลิวยฉลาด

ปัจจุบันภาวะเรื่งนํ้าของจังหวัดบุรีรัมย์ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก กรมชลประทานได้สร้างอ่างเก็บนํ้าขนาดต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทก็ได้ปิดกั้นทำนบ เมืองฝายและขุดลอกห้วยหนองคลองบึงสร้างอ่างเก็บนํ้าขนาดเล็ก สร้างสนามมาตรฐานขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นสร้างฝายเก็บนํ้าฝน ทำบ่อนํ้าตื้น บ่อนํ้าบาดาล หอถังใส่นํ้า โดยสร้างขึ้น เพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ความหมายและภาพพจน์ของคำพังเพยดังกล่าวได้หมดไปแล้วในปัจจุบัน

จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย

- ♦ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยรถยนต์ประมาณ 410 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 376 กิโลเมตร

- ♦ มีพื้นที่ประมาณ 10,322,885 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,451,178.125 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.11 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือร้อยละ 2.01 ของประเทศ

- ♦ มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 6 ของประเทศ มีอาณาเขตติดกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดสุรินทร์
----------	-----------	--

ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดสุรินทร์
-------------	-----------	-----------------

ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดสระแก้ว และประเทศกัมพูชา
--------	-----------	---------------------------------

ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดนครราชสีมา
------------	-----------	-------------------

จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งการปกครองออกเป็น 23 อำเภอ

รายชื่ออำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ และระยะทางจากอำเภอเมืองบุรีรัมย์ไปยังอำเภอต่าง ๆ

1. อำเภอเมืองบุรีรัมย์	
2. อำเภอคูเมือง	33 กิโลเมตร
3. อำเภอกระสัง	32 กิโลเมตร
4. อำเภอนางรอง	54 กิโลเมตร
5. อำเภอหนองกี่	83 กิโลเมตร
6. อำเภอละหานทราย	100 กิโลเมตร
7. อำเภอประโคนชัย	44 กิโลเมตร
8. อำเภอบ้านกรวด	66 กิโลเมตร
9. อำเภอพุทไธสง	64 กิโลเมตร
10. อำเภอลำปลายมาศ	32 กิโลเมตร
11. อำเภอสตึก	40 กิโลเมตร
12. อำเภอปะคำ	78 กิโลเมตร
13. อำเภอนาโพธิ์	78 กิโลเมตร
14. อำเภอหนองหงส์	60 กิโลเมตร
15. อำเภอพลับพลายชัย	40 กิโลเมตร
16. อำเภอห้วยราช	12 กิโลเมตร
17. อำเภอโนนสุวรรณ	40 กิโลเมตร
18. อำเภอชำนิ	70 กิโลเมตร
19. อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์	85 กิโลเมตร
20. อำเภอโนนดินแดง	92 กิโลเมตร
21. อำเภอบ้านด่าน	15 กิโลเมตร
22. อำเภอแคนดง	56 กิโลเมตร
23. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	68 กิโลเมตร

การท่องเที่ยว

ตราสัญลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์

ชนพื้นเมืองดั้งเดิมในอีสานใต้ นับถือนาคน หรือ ภู นิยมปั้นรูปนาคนประดับได้ตามเทวสถานหลายแห่งที่ปราสาทหินพนมรุ้งก็มีนาคนราช 5 เศียร หลายหัวคุ้มครองความปลอดภัย และทอดยาวเป็นบันไดให้ผู้เลื่อมใสเดิมจากพื้นพิภพ ข้ามมหาสมุทรไปสู่สวรรค์ ตามความเชื่อของผู้สร้างเมื่อพันปีมาแล้ว ตราสัญลักษณ์บุรีรัมย์ เป็นภาพนาคนราช 5 เศียร มองมาจากด้านข้าง เลื้อยเวียนขวารอบตัวเองเส้นที่ซ้อนกันหลายเส้นแสดงถึงวิวัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง ขณะเดียวกันยังทรงคุณค่าอารยธรรม ที่งามสง่าในอดีตกาลได้ด้วย

❁ เมืองปราสาทหิน

ปราสาท 69 แห่ง

พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีเกี่ยวกับการอยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี และที่สำคัญที่สุด คือ ปราสาทขอม น้อยใหญ่ 69 แห่ง ซึ่งพบกระจายอยู่ทั่วไป อันแสดงถึงความรุ่งเรืองของบุรีรัมย์มาแต่ครั้งอดีตกาล รวมทั้งได้พบแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ คือ เตาเผาภาชนะดินเผาสมัยขอม กำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18-15

ปราสาทในจังหวัดบุรีรัมย์ทั้งที่เป็นปราสาทอิฐ หินทรายและศิลาแลง ทั้งที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ถูกหลายจนบูรณะไม่ได้ อยู่ในอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

เมืองบุรีรัมย์	3 แห่ง
นางรองและชำนิ	16 แห่ง
บ้านกรวด	5 แห่ง
ปะคำ	11 แห่ง
ประโคนชัย	13 แห่ง
บ้านใหม่ไชยพจน์	2 แห่ง
ละหานทราย	3 แห่ง
ลำปลายมาศ	6 แห่ง
สตึก	2 แห่ง
หนองกี่	1 แห่ง
เฉลิมพระเกียรติ	3 แห่ง
โนนดินแดง	3 แห่ง
บ้านด่าน	1 แห่ง

☸ ถิ่นภูเขาไฟ

ภูเขาไฟ 6 ลูก

ภูเขาไฟลูกที่ 1 มีชื่อว่า “ภูเขาไฟพนมรุ้ง” ตั้งอยู่ที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ภายในเขตอุทยานประวัติศาสตร์เขพนมรุ้ง เป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว ที่มีชื่อเสียงมากที่สุด เพราะบริเวณยอดเขาเป็นที่ตั้งของ “ปราสาทหินพนมรุ้ง” สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของจังหวัด

ภูเขาไฟลูกที่ 2 มีชื่อว่า “ภูเขาไฟเขากระโดง” ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ภายในวนอุทยานเขากระโดงแห่งนี้เป็นภูเขาไฟที่สามารถเห็นปากปล่องภูเขาไฟเมื่อครั้งอดีตได้ชัดเจนที่สุดยอดเขานั้น มีลักษณะเป็นแอ่งลึก ซึ่งเป็นปากปล่องภูเขาไฟเมื่อครั้งอดีตและสามารถที่จะเดินชมบริเวณปากปล่องได้ด้วยสะพานแขวน

ภูเขาไฟลูกที่ 3 มีชื่อว่า “ภูเขาไฟพระอังคาร” ตั้งอยู่ที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ห่างจากภูเขาไฟพนมรุ้งไม่มากนัก ที่ยอดเขาอังคารแห่งนี้ เป็นที่ตั้งของ “วัดเขาพระอังคาร” ที่มีโบสถ์ที่สร้างด้วยสถาปัตยกรรมแบบประยุกต์หลายสมัยที่สวยงามแปลกตา

ภูเขาไฟลูกที่ 4 มีชื่อว่า “ภูเขาไฟไทรบ่ด” ตั้งอยู่ในเขตอำเภอประโคนชัย และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ภูเขาไฟลูกนี้มีลักษณะเป็นเนินเขาเตี้ย ซึ่งบริเวณยอดเขานั้นเป็นที่ตั้งของ “ปราสาทเขาไทรบ่ด” เป็นปราสาทขอมที่ถูกสร้างขึ้นจากหินทรายเหมือนปราสาทพนมรุ้ง

ภูเขาไฟลูกที่ 5 มีชื่อว่า “ภูเขาไฟหลุบ” อยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ อยู่ห่างจากภูเขาไฟพระอังคาร ลงไปทางใต้ประมาณ 6 กิโลเมตร สันนิษฐานว่าเป็นภูเขาไฟที่มีอายุนานกว่าภูเขาไฟทุกลูกในจังหวัดบุรีรัมย์

ภูเขาไฟลูกที่ 6 มีชื่อว่า “ภูเขาไฟเขาคอก” อยู่ในเขตอำเภอประโคนชัย เป็นเนินเขาไม่สูงนัก อยู่ระหว่างบ้านโคกเมืองกับบ้านเขาคอก ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 66 กิโลเมตร เป็นต้น กำเนิดห้วยเสวในเขตอำเภอประโคนชัย

❁ ปราสาทหินพนมรุ้ง

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง หรือปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นหนึ่งในปราสาทหินในกลุ่มราชมรรคา ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 (บ้านดอนหนองแห่น) ตำบลตาเป็ก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครราชสีมา ห่างจากตัวเมืองบุรีรัมย์ลงมาทางทิศใต้ประมาณ 77 กิโลเมตร ประกอบไปด้วยโบราณสถานสำคัญ ซึ่งตั้งอยู่บนภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว สูงประมาณ 200 เมตรจากพื้นราบ (ประมาณ 350 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง) คำว่า พนมรุ้ง นั้นมาจากภาษาเขมร คำว่า วนรุง แปลว่า ภูเขาใหญ่

ปัจจุบัน ปราสาทหินพนมรุ้งกำลังอยู่ในเกณฑ์กำลังพิจารณาเป็นมรดกโลก (บรรจุในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น หรือ Tentative List เพื่อรอการนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาให้เป็นแหล่งมรดกโลก) ปราสาทหินในกลุ่มราชมรรคา ปราสาทหินพนมรุ้งเป็นหนึ่งในปราสาทหินขอมของไทยที่มีชื่อเสียงมากที่สุด เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดบุรีรัมย์ และถือเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์

ปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นโบสถ์พราหมณ์ลัทธิไศวะ มีการบูรณะก่อสร้างต่อเนื่องกันมาหลายสมัย ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 15 ถึงพุทธศตวรรษที่ 17 และในพุทธศตวรรษที่ 18 พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งอาณาจักรขอมได้หันมานับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน เทวสถานแห่งนี้จึงได้รับการดัดแปลงเป็นวัดมหายาน

ปราสาทหินพนมรุ้ง สร้างขึ้นจากหินทรายสีชมพู ตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้ง สูง 1,320 ฟุตจากระดับน้ำทะเล

จารึกต่าง ๆ ที่นักวิชาการได้อ่านและแปลพอจะสรุปได้ว่า พระเจ้าราชนทรวรมันที่ 3 กษัตริย์แห่งพระนคร (พ.ศ. 1511-1487) ได้สถาปนาเทวสถานถวายพระศิวะที่เขพนมรุ้ง ซึ่งในสมัยแรก ๆ คงยังไม่ใหญ่โตนัก ต่อมาพระเจ้าชัยวรมันที่ 5 (พ.ศ. 1544-1511) ได้ทรงอุทิศที่ดินและข้าทาสถวายแด่เทวสถานพนมรุ้ง

ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 17 นเรนทราทิตย์ เจ้านายแห่งราชวงศ์มหิธรปุระที่ปกครองดินแดนแถบนี้ (ซึ่งเป็นต้นตระกูลของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ผู้สร้างนครวัด) ได้สร้างปราสาทแห่งนี้ขึ้นและได้ทรงบำเพ็ญพุทธเป็นโยคี ณ ปราสาทพนมรุ้ง

สถาปัตยกรรมและโบราณสถาน

ปราสาทหินพนมรุ้ง สร้างขึ้นในศาสนาฮินดูลัทธิไศว นับถือพระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุด ดังนั้นเขาพนมรุ้งจึงเปรียบเสมือนเขาไกรลาสที่ประทับของพระศิวะ

แผนผังของปราสาทพนมรุ้งได้รับการออกแบบให้เป็นแนวเส้นตรง เน้นความสำคัญเข้าหาจุดศูนย์กลาง นั่นคือปราสาทประธาน ซึ่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออกด้านขวาของบันไดทางขึ้นสู่ศาสนสถาน มีอาคารที่เรียกว่าพลับพลาเปลื้องเครื่อง ซึ่งเป็นที่พักจัดเตรียมองค์ของพระมหากษัตริย์ ก่อนเสร็จเข้าสู่การสักการะเทพเจ้าหรือประกอบพิธีกรรมในบริเวณศาสนสถาน

ปราสาทประธาน ตั้งอยู่ตรงศูนย์กลางของลานปราสาทชั้นใน มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมมณฑป คือห้องโถงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เชื่อมอยู่ทางด้านหน้าที่ส่วนประกอบของปราสาทประธาน ตั้งแต่ฐานผนังด้านบนและด้านล่าง เสากรอบประตู เสาติดผนัง ทับหลัง หน้าบัน ชุมชั้นต่าง ๆ ตลอดจนกลีบขนุน ก่อด้วยหินทรายสีชมพูมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมกว้าง 8.20 เมตร สูง 27 เมตร ด้านหน้าทำเป็นมณฑป โดยมีบันไดหรือฉนวนเชื่อมปราสาทประธานนี้ เชื่อว่า สร้างโดย นเรนทราทิตย์ซึ่งเป็นผู้นำปกครองชุมชนที่มีปราสาทพนมรุ้งเป็นศูนย์กลาง ราวพุทธศตวรรษที่ 17

ภายในเรือนธาตุตรงกึ่งกลาง เรียกว่า**ห้องครรภคฤหะ** เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพที่สำคัญที่สุด คือ ศิวลึงค์ ซึ่งแทนองค์พระศิวะ เป็นที่น่าเสียดายว่า ประติมากรรมชิ้นนี้ได้สูญหายไป เหลือเพียงแต่ ท่อโสมสูตร คือร่องน้ำมนต์ที่ใช้รับน้ำสรงจากการสักการะศิวลึงค์เท่านั้น

ทางเดินด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ของปราสาทประธานมีปราสาทอิฐสององค์และปราสาทน้อย จากหลักฐานทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม กล่าวได้ว่า ปราสาททั้งสามหลังได้สร้างขึ้นก่อนปราสาทประธานราวพุทธศตวรรษที่ 15 และ 16 ตามลำดับ ส่วนทางด้านหน้าของปราสาทประธาน คือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีอาคารหลังก่อด้วยศิลาแลง เรียกว่า บรรณาลัย ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาเครื่องมือทางศาสนา ก่อสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18

ที่บริเวณหน้าบันและทับหลังของปราสาทประธาน มีภาพจำหลักแสดงเรื่องราวในศาสนาฮินดู เช่น ศิวนาฏราช (ทรงพ้อนรำ) ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ อวตารของพระนารายณ์ เช่น พระราม (ในเรื่องราวรามเกียรติ์) หรือพระกฤษณะ ภาพพิธีกรรมภาพชีวิตประจำวันของฤๅษีเป็นต้น โดยเฉพาะทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ เป็นทับหลังที่ถูกขโมยไปเมื่อราวปี พ.ศ. 2503 และได้กลับคืนมาในปี พ.ศ. 2531

ปรากฏการณ์ดวงอาทิตย์ขึ้น ส่องแสงลอดประตูทั้ง 15

วันที่ 3-5 เมษายน และ 8-10 กันยายน ของทุกปี ดวงอาทิตย์จะส่องแสงลอดประตูทั้ง 15 บาน โดยชาวบ้านจะเกิเินเท้าขึ้นมา เพื่อชมความอลังการที่ผานระหว่างธรรมชาติ และสิ่งก่อสร้างของบรรพชน นอกจากนี้ในวันที่ 6-8 มีนาคม และ 6-8 ตุลาคม ของทุกปี ดวงอาทิตย์ก็ตก ส่องแสงลอดประตูทั้ง 15 บานเช่นกัน

❁ ปราสาทเมืองต่ำ

ปราสาทเมืองต่ำ เป็นหนึ่งในกลุ่มปราสาทมรรคโค เป็นศาสนสถานที่ยึดตามคติความเชื่อทางศาสนาฮินดู สันนิษฐานว่าสร้างขึ้น เพื่อถวายพระศิวะ มีลักษณะเป็นศาสนสถานประจำเมืองหรือประจำชุมชน ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดปราสาทบูรพาราม ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

คำว่า **เมืองต่ำ** ไม่ใช่ชื่อดั้งเดิม แต่เป็นชื่อที่ชาวพื้นเมืองเรียกโบราณสถานแห่งนี้ เพราะปราสาทแห่งนี้ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบ ส่วนปราสาทพนมรุ้งตั้งอยู่บนเชิงเขา ซึ่งทั้งปราสาทเมืองต่ำและปราสาทพนมรุ้งอยู่ไม่ห่างกันมาก คือห่างกันเพียง 8 กิโลเมตร นอกจากนี้ วัสดุส่วนหนึ่งจากโบราณสถาน และโบราณวัตถุ ของปราสาทเมืองต่ำ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงนำมาเป็นส่วนประกอบในการทำพระเครื่อง ที่เรียกว่า "**พระสมเด็จจิตรลดา**" อีกด้วย

ปราสาทเมืองต่ำ เป็นศาสนสถาน ศิลปะขอมแบบบาปวน อายุประมาณ พ.ศ. 1551-1630 หรือราวพุทธศตวรรษที่ 16-17

ปราสาทเมืองต่ำแห่งนี้ ถูกสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 16 ในศิลปะบาปวนตอนต้น และลดความสำคัญลงไปในราวพุทธศตวรรษที่ 18 และถูกทิ้งร้างในที่สุด จนเมื่อราวปี พ.ศ. 2490 จึงเริ่มมีการอพยพเข้ามาของชาวบ้าน มาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้อีกครั้งหนึ่ง

จากการศึกษา คาดว่า น่าจะเป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู ลัทธิไวษณพนิกายภาพสลักส่วนมากล้วนเป็นภาพเกี่ยวกับการอวตารของพระนารายณ์ อีกทั้งเป็นปราสาทน้ำล้อม ซึ่งเป็นลักษณะของไวษณพนิกาย ต่างจากปราสาทบนภูเขาไศวนิกายปราสาทเมืองต่ำมีปรางค์ประธานห้าองค์บนฐานเดียวกัน เช่นเดียวกับปราสาทศีขรภูมิ

องค์ประกอบภายในปราสาทเมืองต่ำ

สระน้ำระเบียงคด

สระน้ำ 4 สระ ล้อมรอบระเบียงคดมีลักษณะเป็นรูปตัวแอล (L) ก่อสร้างด้วยศิลาแลงเป็นขั้นบันไดลงไปถึงกันสระ ขอบสระด้านบนแกะสลักด้วยหินทรายเป็นลำตัวนาคร ที่มุมสระสลักเป็นนาค 5 เศียร สระน้ำทั้ง 4 สระนี้ ใช้เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ภาพสลักดอกบัวแปดกลีบ

บริเวณพื้นกลางห้องภายในซุ้มประตูด้านทิศตะวันออก มีการสลักเป็นลายเส้นรูปดอกบัว 8 กลีบ ซึ่งอาจหมายถึงจุดกำหนดในการตั้งจิต อธิษฐานบูชาเทพเจ้า หรือหมายถึงการจำลองแผนผังของจักรวาล อันประกอบด้วยทิศสำคัญทั้ง 8 ทิศ

ระเบียงคดและซุ้มประตู

ระเบียงคด เป็นแนวกำแพงชั้นในของโบราณสถาน ก่อสร้างด้วยหินทรายเชื่อมต่อกันโดยรอบ ล้อมรอบกลุ่มปราสาทอิฐ ภายในห้องกว้าง ประมาณ 2 เมตร พื้นปูด้วยศิลาแลง ที่บริเวณกึ่งกลางของระเบียงคดทุกด้าน ก่อสร้างเป็นซุ้มประตูในแนวเดียวกันกับซุ้มประตูของกำแพงแก้ว

ปราสาทแถวหน้าองค์ทิศเหนือ

ปราสาทแถวหน้าองค์ทิศเหนือ ก่อสร้างด้วยอิฐ เดิมมีลวดลายปูนปั้นประดับ ทับหลังทำจากหินทราย สลักภาพพระศิวะคู่กับพระอุมาประทับนั่งเหนือ โคนนที เรียกภาพตอนนี่ว่า "อุมาเมศวร"

ปราสาทแถวหลังองค์ทิศเหนือ

ปราสาทแถวหลังองค์ทิศเหนือ ก่อสร้างด้วยอิฐ เดิมเคยมีลวดลายปูนปั้นประดับ ทับหลังทำจากหินทรายสลักภาพพระกฤษณะยกภูเขาโคววรรณะ เพื่อปกป้อง คนเลี้ยงวัวและฝูงวัวให้พ้นภัยจากพายุฝน

ปราสาทแถวหลังองค์ทิศใต้

ปราสาทแถวหลังองค์ทิศใต้ ก่อสร้างด้วยอิฐ เดิมมีลวดลายปูนปั้นประดับ ทับหลังทำจากหินทรายสลักภาพเทพเจ้าประทับนั่งเหนือหงส์ สันนิษฐานว่าเทพเจ้านี้หมายถึงพระวรุณเทพผู้รักษาทิศตะวันตก

ปรางค์ประธาน

ปรางค์ประธาน ตั้งอยู่ตรงกลางเยื้องมาข้างหน้าเล็กน้อย ระหว่างปรางค์บริวารทั้งสองมีขนาดใหญ่กว่าปรางค์บริวารอีก 4 องค์ ทับหลังเป็นหินทราย

ปัจจุบันปรางค์ประธานได้ถล่มลงมาแล้วคงเหลือเฉพาะฐานที่ก่อด้วยศิลาแลง ลักษณะอาคารใช้อิฐเป็นวัสดุก่อสร้างหลัก พบเพียงฐานเป็นศิลาแลง และหน้าบันซึ่งสลักจากหินทราย เป็นภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ศิลปะปาปวน สันนิษฐานว่าตัวปราสาทเป็นปราสาทหินทราย นอกจากนี้ยังได้พบหลักฐานลวดลายปูนปั้นประดับ ซึ่งสร้างถวายพระศิวะเทพเจ้าสูงสุดในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เพราะได้มีการขุดพบศิวลึงค์ ซึ่งเป็นรูปเคารพแทนองค์พระศิวะ และพบทับหลังสลักพระศิวะ ในปาง "กัลยาณะสุนทระมูรติ" ส่วนบนของทับหลังจำหลักภาพฤษีนั่งประนมมือเป็นแถว จำนวน 7 ตน

กลุ่มปราสาทอิฐ

เป็นอาคารสำคัญที่สุด ตั้งอยู่ตรงกลางของตัวปราสาทเมืองต่ำ ใช้เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพและประกอบพิธีบวงสรวงเทพเจ้าประกอบด้วยปราสาทอิฐ 5 องค์ ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงเดียวกันองค์ปราสาทก่อด้วยอิฐเรียงเป็น 2 แถว แถวหน้า 3 องค์ และแถวหลัง 2 องค์ กลุ่มปราสาทอิฐ 5 องค์นี้แสดงสัญลักษณ์แทนเขาพระสุเมรุศูนย์กลางจักรวาลปราสาทประธาน ส่วนตรงกลางคือส่วนปราสาทประธาน ซึ่งได้ปรักหักพังเหลือเพียงฐาน

บรรณาลัย

บรรณาลัย 2 หลัง ก่อสร้างด้วยอิฐ อยู่บริเวณด้านหน้าของกลุ่มปราสาทอิฐ ข้างละ 1 หลัง ลักษณะเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีมุขและประตูทางเข้าด้านทิศตะวันตกด้านเดียว ส่วนผนังหลังคาพังลงหมดเหลือเพียงกรอบประตูและทับหลัง จากรูปแบบของอาคารเป็นสถานที่เก็บรักษาคัมภีร์ ตำราทางศาสนา หรืออาจเป็นสถานที่ประดิษฐานรูปเคารพ

ปราสาทประกอบ

ปราสาทประกอบอีก 4 หลังเป็นปราสาทอิฐ ปัจจุบันได้รับการบูรณะในสภาพสมบูรณ์ และมีหน้าบันด้านหน้าอยู่ครบ โดยปราสาทแถวหลังองค์ทิศใต้ มีหน้าบันเป็นภาพพระวรุณเทพประทับเหนือหงส์ ปราสาทแถวหลังองค์ทิศเหนือเป็นภาพพระกฤษณะ (ร่างอวตารของพระวิष्ณุ) ยกภูเขาโคววรรณะ ปราสาทแถวหน้าองค์ทิศใต้เป็นภาพพระอินทร์ ปางมหาราชลิลาสนะ (นั่งชันเข่า) ประทับเหนือหน้ากาล ส่วนปราสาทแถวหน้าองค์ทิศเหนือ เป็นภาพพระศิวะคู่พระอุมา ประทับบนโคนนทีในปาง อุมามเหศวร

ทะเลเมืองต่ำ

ทะเลเมืองต่ำ หรือ "สระบาราย" ตั้งอยู่ที่บ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก เป็นสระน้ำขนาดใหญ่ที่ขุดขึ้นมาในสมัยเดียวกันกับตอนสร้างปราสาท อยู่ห่างจากตัวปราสาทเมืองต่ำไปทางทิศเหนือราว 200 เมตร สร้างขึ้นเพื่อการอุปโภค การชลประทานของชุมชน มีขนาดกว้างประมาณ 510 เมตร ยาวประมาณ 1,090 เมตร ลึกประมาณ 3 เมตร ก่อขอบสระด้วยศิลาแลง 3 ชั้น บนขอบสระด้านยาว คือ ด้านทิศเหนือและทิศใต้มีทำนน้ำเป็นขานกว้าง ขนาดกว้างประมาณ 6.90 เมตร ยาว 17 เมตร ปูพื้นด้วยศิลาแลงลาดลงไปยังฝั่งน้ำ ซึ่งก่อบันไดทำนน้ำเป็นทางลงสระรวม 5 ชั้น ทำนน้ำทั้ง 2 ฝั่งนี้อยู่ในแนวตรงกันประมาณกึ่งกลางของขอบสระ

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ทางไปอำเภอประโคนชัย สร้างในปี พ.ศ. 2539 เพื่อเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 1 ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ผู้ทรงก่อตั้งเมืองบุรีรัมย์ เมื่อครั้งยังทรงเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก

พระบรมราชานุสาวรีย์มีขนาดเท่าครึ่งของพระองค์จริง หล่อด้วยโลหะสัมฤทธิ์ ฉลองพระองค์แบบ นักรบตามขัตติยราชประเพณีโบราณ ประทับบนช้างศึก จากจดหมายเหตุประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 7 กล่าวว่า ใน พ.ศ. 2321 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี โปรดให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพไปปราบพระยานางรองซึ่ง คบคิดกับเจ้าโอ เจ้าอินแห่งจำปาศักดิ์ ขณะเดินทางพบเมืองร้างอยู่ที่ลุ่มน้ำห้วยจะเข้มาก มีชัยภูมิดีแต่ใช้ป่าชุกชุม ชาวเขมรป่าดงไม่กล้าเข้ามาอยู่อาศัย แต่ตั้งบ้านเรือนอยู่โดยรอบ จึงรวบรวมผู้คนตั้งเป็นเมืองแปะ และให้บุตรเจ้าเมืองพุทไธสมันซึ่งติดตามมาด้วยเป็นเจ้าเมือง ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระยานครภักดี ต่อมาจึง เปลี่ยนชื่อเป็น เมืองบุรีรัมย์

พระพุทธนวราชูปถัมภ์

วันศุกร์ที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2514 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนกนิษฐา (พระนามในขณะนั้น) เสด็จประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งจากสนามบินจังหวัดนครราชสีมา เสด็จถึงศาลากลางจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อเวลา 14.05 น. โดยเสด็จลงเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งที่สนามบินเก่าของทหารใกล้กับศาลากลางจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อพระราชทานพระพุทธรูปประจำจังหวัดบุรีรัมย์ แก่ นายสุรวิทย์ บุญญา ศาสตราจารย์ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ แล้วได้เสด็จพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนกนิษฐา ทรงเยี่ยมราษฎรที่มารอเข้าเฝ้ารับเสด็จ อยู่ในบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดอย่างใกล้ชิด

ในการนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสกับประชาชนที่มาเฝ้ารับเสด็จดังนี้ “ข้าพเจ้ามาเยี่ยมท่านคราวนี้ได้ นำพระพุทธรูปประจำจังหวัด ที่บ้านข้าพเจ้าบรรจุพระพิมพ์ไว้องค์หนึ่ง เป็นพระที่สร้างขึ้นจากผงศักดิ์สิทธิ์ซึ่งได้มาจากทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรรวมทั้งผงอิฐใจกลางปราสาทพนมรุ้งดินใจกลางปราสาทเมืองต่ำ และดินจากหลักเมือง จังหวัดบุรีรัมย์นี้ด้วย

ข้าพเจ้าถือว่า พระพุทธรูปประจำจังหวัด เป็นที่ตั้งแห่งคุณพระรัตนตรัย อันเป็นที่เคารพสูงสุด และเป็นเครื่องหมายแห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศไทย และของคนไทยทั้งชาติ จึงได้บรรจุพระพิมพ์ ซึ่งทำด้วยผงศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นพระพุทธรูปสำคัญ และนำมามอบแก่ท่านเอง

ขอท่านทั้งหลาย จงรับพระพุทธรูปประจำจังหวัดไว้ เพื่อเป็นสิริมงคลสำหรับจังหวัดและสำหรับตัว เป็นที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจในการที่สามัคคี ร่วมก่อกำเนิดกำลังใจกัน ประกอบคุณงามความดี และขอรำลึกไว้

เสมอเป็นนิมิตต์ว่าในการทำงานทั้งปวงนั้น ทุกคนจะต้องมีความตั้งใจจริงและขยันหมั่นเพียร ต้องรักใคร่ปรองดองกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มุ่งดี มุ่งเจริญและซื่อสัตย์สุจริตต่อกันถือเอาประโยชน์ส่วนรวมร่วมกันเป็นจุดหมายงานทั้งปวงของท่านถึงจะได้ผลสมบูรณ์และจัดทำให้ท่านรวมกำลังกัน สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคง พร้อมทั้งความเจริญรุดหน้าให้แก่จังหวัดของท่านสำเร็จได้

ขออนุภาพแห่งพระรัตนตรัยแห่งพระพุทธนวราชบพิตรกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ จงปกป้องรักษาท่านทั้งปวงให้พ้นจากทุกข์ภัยและอันตรายทุก ๆ ประการ บันดาลให้เกิดความสุขสวัสดิ์ความสมศรีสมานสามัคคีอันแน่นแฟ้นให้ทุกความสามารถทำงานน้อยใหญ่ในหน้าที่สำเร็จลุล่วงได้ดังปรารถนา บังเกิดความรุ่งเรืองก้าวหน้า แก่จังหวัดบุรีรัมย์และแก่ประเทศไทย ยิ่งขึ้นสืบไป”

❀ วัดกลางพระอารามหลวง

วัดกลางเป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองบุรีรัมย์มาแต่โบราณ มีประวัติเล่าว่าสมัยกรุงธนบุรี เจ้าพระยามหาक्षัตริย์ศึก นำทัพไปปราบเจ้าเมืองนางรอง ซึ่งเป็นกบฏ และได้หยุดพักทัพที่บริเวณนี้ ซึ่งมีสระน้ำขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ปัจจุบันเชื่อกันว่าเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์อยู่ในวัดกลางบุรีรัมย์ และทางราชการได้มีประกาศยกวัดกลางบุรีรัมย์เป็นพระอารามหลวง แห่งแรกของบุรีรัมย์เมื่อปี พ.ศ. 2533

ปัจจุบันวัดกลางพระอารามหลวง เป็นสถานที่ตั้งสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีพระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี เจ้าอาวาสวัดกลางพระอารามหลวง ดำรงตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ พระสุนทรธรรมเมธี พระศรีปริยัติธาดา ดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ และมีพระมหาบุญถิ่น บุญญสิริ เป็นเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์

ศาลพระหลักเมือง

ศาลพระหลักเมืองบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองบุรีรัมย์ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ที่คู่บ้านคู่เมืองที่เคารพสักการะบูชาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ของชาวบุรีรัมย์และจังหวัดใกล้เคียง แต่เดิม เป็นเพียงศาลที่มีขนาดเล็ก ๆ แต่พอเริ่มชำระชุดทศโทรม ทางกลุ่มข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนชาวบุรีรัมย์ จึงเห็นควรให้สร้างศาลหลักเมืองขึ้นมาใหม่ ในปี พ.ศ. 2548 โดยให้ทางกรมศิลปากร ช่วยทำการออกแบบ ในรูปแบบศิลปะขอมโบราณที่เลียนแบบมาจากปราสาทหินพนมรุ้ง เพื่อเป็นการบ่งบอกเอกลักษณ์และตัวตน ของคนชาวบุรีรัมย์ ได้อย่างชัดเจน และที่สำคัญเป็นการรักษาวัฒนธรรมอันดีงามไว้ในคนรุ่นหลังได้สืบทอด กันต่อไป ลักษณะของศาลหลักเมืองจะเป็น เหมือนองค์ปราสาทมียอดทั้งหมด 5 ชั้น แต่ละชั้นประดับกรีบนูน และเทพประจำทิศเพื่อปกป้องรักษาทิศต่าง ๆ องค์เรือนธาตุเป็นที่ประดิษฐานพระหลักเมืองซีกมุมออก ทั้ง 4 ด้าน อันเป็นความหมายถึงการกระจายความเป็นหลักฐานความมั่นคงออกไปทั้ง 4 ทิศ ส่วนยอดศาล พระหลักเมืองติดตั้งรูปดอกบัวเป็นสแตนกลาสประดับทองเพื่อนำแสงเข้าสู่หลักเมือง ภายในตัวศาลได้ตั้งเสา หลักเมือง ตรงกลางองค์ปราสาท พร้อมกับอันเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระเสื้อเมือง เทพารักษ์ และพระทรงเมือง เพื่อมาปกป้องรักษาคุ้มครอง ป้องกันให้บ้านเมือง อยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข ความแปลกประการหนึ่งคือ เสาหลักเมืองบุรีรัมย์ที่ปรากฏ มีอยู่ 2 ต้น มีข้อสันนิษฐานว่า เสาต้นที่ 1 (ต้นเอียง) เป็นเสาหลักเมืองที่ตั้งขึ้น เมื่อสร้างเมืองแปะ ส่วนเสาหลักเมืองต้นที่ 2 น่าจะเป็นเสาหลักเมืองที่ตั้งขึ้นเมื่อมีฐานะเป็น จังหวัดบุรีรัมย์ และสร้างใกล้ชิดติดกัน

🌸 ศาลปึงเถ่ากงม่า

ศาลปึงเถ่ากงม่า เป็นศาลที่ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกับศาลพระหลักเมือง ลักษณะเป็นศาลเจ้าจีนสีแดง วาดและทำลวดลายแบบจีน สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2551 ภายในเป็นที่ประดิษฐานรูปเจ้าพ่อหลักเมือง และเทพเจ้าตามความเชื่อแบบจีนได้แก่ ปึงเถ่ากง-ม่าเทพเจ้ากวนอูและเทพเจ้าไฉ่ซิงเอี้ยหรือเทพเจ้าทรัพย์สินเงินทอง เทพเจ้าผู้เฝ้าประตูศาล รูปปั้นสัตว์มงคลเช่น เสือ และมังกร ตามความเชื่อแบบจีน

ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดบุรีรัมย์จะมารวมตัวเพื่อกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และบรรพบุรุษกันที่ศาลเจ้าแห่งนี้

🌸 พระสุภัทรบพิตร

พระสุภัทรบพิตร เป็นพระพุทธรูปคู่เมือง ภายในเศียรบรรจุพระธาตุ ประดิษฐานอยู่บนเขากระโดง เป็นพระพุทธรูปก่ออิฐฉาบปูนขนาดใหญ่ หน้าตักกว้าง 12 เมตร ฐานยาว 14 เมตร หันหน้าไปทางทิศเหนือ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ นายสุรวุฒิ บุญญานุสาสน์ ในขณะนั้นร่วมกับพ่อค้าประชาชนและผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสในความคิดและโครงการต่าง ๆ ของหลวงพ่อบุญมา ปัญญาปโชโต อดีตเจ้าอาวาสวัดเขากระโดง ได้ร่วมกันจัดสร้างขึ้นบริเวณยอดเขากระโดง เพื่อให้เป็นที่สักการบูชาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป จากจุดที่ตั้งขององค์พระ สามารถมองเห็นทัศนียภาพของตัวเมืองบุรีรัมย์ได้

เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จเป็นองค์ประธานประกอบพิธีเจิมและสวมยอดฉัตรพระสุภัทรบพิตร เพื่อความเป็นสิริมงคล และความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่ประชาชนชาวบุรีรัมย์

🌸 วนอุทยานเขากระโดง

วนอุทยานเขากระโดง ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำซับ ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว มีปากปล่องทะลุเห็นได้ชัดเจน รอบบริเวณแวดล้อมด้วยป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าขนาดเล็ก โดยเฉพาะนกนานาชนิด บนเขากระโดงยังมีโบราณสถานสมัยขอม รอยพระพุทธรูปจำลอง และพระพุทธรูปขนาดใหญ่ เป็นที่เคารพสักการะของคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวนิยมขึ้นไปชมทิวทัศน์ของตัวเมืองบุรีรัมย์ และไหว้พระเพื่อเป็นสิริมงคล ป่าเขากระโดงมีพื้นที่ 6,212 ไร่ กรมป่าไม้ได้ประกาศให้เป็นวนอุทยานเขากระโดงเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม (วันปิยมหาราช) พ.ศ. 2521 ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของสำนักงานป่าไม้เขตนครราชสีมา

วนอุทยานเขากระโดง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และศึกษาประวัติศาสตร์ ธรณีวิทยา เพราะเป็นที่ตั้งของภูเขาไฟที่นึ่งคงปรากฏร่องรอยปากปล่องให้เห็นได้ชัดเจน มีโบราณสถานภูเขากระโดงเป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปจำลองและมี “พระสุภัทรบพิตร” พระพุทธรูปองค์ใหญ่คู่เมืองบุรีรัมย์ อยู่บนยอดเขา และยังมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าเต็งรัง เนื้อที่ประมาณ 6 พันไร่ รวมทั้งพันธุ์ไม้พื้นเมืองที่หาชมได้ยาก เช่น ผลของต้นโยนีปีศาจ ที่มักพบในบริเวณเขตภูเขาไฟ การขึ้นไปยังเขากระโดงสามารถทำได้สองวิธี คือ เดินขึ้นบันได หรือ ขับรถขึ้นไปถึงยอดเขา ระหว่างทางจะพบพระพุทธรูปปางต่าง ๆ เรียงรายอยู่เป็นระยะ

วนอุทยานเขากระโดง ชื่อเดิมชาวบ้านเรียกเขากระโดงว่า “พนมกระดอง” เป็นภาษาเขมร แปลว่า “ภูเขากระดอง (เต่า)” เพราะมีรูปลักษณ์คล้ายกระดองเต่า ต่อมาจึงเรียกเพี้ยนเป็น “กระโดง”

ปากปล่องภูเขาไฟเขากระโดง ปากปล่องภูเขาไฟเขากระโดง มีอายุประมาณ 3 แสนถึง 9 แสนปี สูงจากระดับน้ำทะเล 265 เมตร ซากปากปล่องเป็นรูปพระจันทร์ครึ่งซีก ยอดเนินเขาเป็นขอบปล่องด้านทิศใต้เรียกว่า เขาใหญ่ ส่วนยอดเนินเป็นขอบปล่องด้านทิศเหนือเรียกว่า เขาน้อย หรือเขากระโดง ส่วนบริเวณที่เป็นขอบปล่องปะทุ คือ บริเวณที่เป็นหุบเขา ปัจจุบันมีสภาพเป็นสระน้ำเป็นซากภูเขาไฟที่ยังคง สภาพดีและมีอายุน้อยที่สุดในประเทศไทย มีเส้นทางเดินชมรอบปล่องและมีสะพานแขวนให้ยืนชมจากมุมสูงได้อย่างชัดเจน

สะพานพิจูจน์ศรัทธาสาธุชน (บันไดนาคราช) สร้างขึ้นเมื่อปี 2512 เพื่อเป็นทางเดินขึ้นไปสักการบูชาพระสุภัทรบพิตร ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขากระโดง จำนวน 297 ขั้น ชมการละเล่น พื้นบ้านในงานประเพณีขึ้นเขากระโดง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 และร่วมทำบุญงานประกวดกวน ข้าวทิพย์ – ตักบาตรเทโวโรหณะ ในช่วงก่อนวันออกพรรษาและวันออกพรรษาของทุกปี

ปราสาทเขากระโดงและพระพุทธรูปจำลอง ตั้งอยู่บนปากปล่องภูเขาไฟกระโดง เป็นศาสนสถานสร้างขึ้นก่อนสมัยสุโขทัย เดิมเป็นปราสาทหินทราย ก่อบนฐานศิลาแลงองค์เดียวโดด ๆ ฐานสี่เหลี่ยมขนาด 4×4 เมตร มีช่องทางเข้า 4 ด้าน ต่อมาหินพังหรือถูกรื้อลงมา มีผู้นำหินมาเรียงขึ้นมาใหม่ แต่ไม่ตรงตามรูปแบบเดิม ในสมัยรัตนโกสินทร์ ตระกูลสิงห์เสนีย์ได้ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองไว้ในองค์ปราสาท แล้วสร้างมณฑปครอบทับ

อ่างเก็บน้ำเขากระโดง (อ่างเก็บน้ำวุฒิสวัสดิ์) อยู่ด้านเหนือของภูเขากระโดง บริเวณหน้าที่ทำการวนอุทยานภูเขาไฟเขากระโดง เนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ เป็นแหล่งอาศัยของเหล่านกน้ำประจำถิ่นและอพยพหนีหนาว รอบอ่างจะอุดมไปด้วยพันธุ์ไม้เต็ง-รัง นานาชนิด จุดนั่งชมวิวเหมาะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ทางเดินที่พักแรมและศึกษาธรรมชาติ จากจุดนี้หากมองขึ้นไปบนยอดเขากระโดงจะมองเห็นองค์พระสุภัทรบพิตร

วัดป่าเขาน้อย

วัดป่าเขาน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นวัดป่ากรรมฐานสายหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตที่ได้พัฒนาขึ้นตามปณิธานของพระโพธิธรรมจารย์เถร หรือ หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ อดีตเจ้าอาวาส และวิปัสสนาจารย์ ผู้เป็นที่เลื่อมใสเพื่อให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่มีความสะดวกแก่ประชาชนทั่วไป เนื่องจากเป็นวัดเก่าที่อยู่ใกล้ตัวเมือง สะดวกแก่การเดินทาง แต่มีสภาพเป็นป่าเขาเหมาะแก่การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้เป็นศูนย์รวมศรัทธาแก่คณะศิษย์และประชาชน ในการปฏิบัติคุณงามความดี ตลอดจนการปฏิบัติจิตภาวนา ดังคำของหลวงปู่ซึ่งเคยปรารภไว้ในช่วงก่อนที่ท่านจะลาสังขารว่า “วัดป่าเขาน้อยนี้หวังจะให้เป็นที่สำนักปฏิบัติธรรม ให้

ช่วยกันรักษาเอาไว้เน้อ ถ้าผมตายผมไม่ได้เอาไปด้วยดอกที่สร้างก็เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและเพื่อลูกหลานผู้
อยู่ข้างหลังนั่นเอง”

ในโอกาสต่าง ๆ นั้นมีประชาชนมาวัดป่าเขาน้อยแห่งนี้อยู่เสมอเพื่อบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐาน
นอกจากนี้ยังได้มาสักการะเจดีย์ศรีสุวคณานุสรณ์ พิพิธภัณฑ์พระโพธิธรรมจารย์เถร อันเป็นที่ประดิษฐาน
พระบรมสารีริกธาตุเพื่อความเป็นสิริมงคล และยังเป็นที่ยังคงอนุรักษ์ของหลวงปู่สุวัจน์ เพื่อให้บรรดาศิษยานุ
ศิษย์ทั้งหลายได้กราบไหว้รำลึกถึงปฏิภาณ และวัตรปฏิบัติที่งดงาม และแนวทางในการเจริญสมาธิภาวนาที่
หลวงปู่ได้เจริญธรรมไว้อีกด้วย

🌸 เจดีย์สุวคณานุสรณ์

เจดีย์ศรีสุวคณานุสรณ์มีศิลปกรรมที่งดงาม มีรูปลักษณะที่แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของอีสานได้มี
รูปทรงราวกับปราสาทหินที่ดูลังการ โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กมีความสูงกว่า 31 เมตร ภายในเป็น
อาคาร 2 ชั้น โดยได้มีการออกแบบให้พื้นที่ชั้นล่างมีพื้นที่ใช้สอยเป็นที่ปฏิบัติภาวนาและมีส่วนที่แสดงภาพ
ประวัติของหลวงปู่สุวัจน์ ส่วนชั้นสองนั้นใช้เป็นประดิษฐานรูปเหมือน และเก็บอัฐบริขารของหลวงปู่สุวัจน์
ไว้ให้ประชาชนได้สักการะ โดยหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ได้มาเป็นประธานบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
และปิดเจดีย์ศรีสุวคณานุสรณ์แห่งนี้ เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2550

ผู้ที่มายังวัดป่าเขาน้อยสามารถมานมัสการพระเจดีย์ศรีสุวคณานุสรณ์ ที่ประดิษฐานพระบรม
สารีริกธาตุ และอัฐิธาตุของหลวงปู่สุวัจน์เพื่อความเป็นสิริมงคลนอกจากนี้ยังสามารถปฏิบัติสมาธิ บำเพ็ญ
จิตตภาวนาเพื่อเป็นการเพิ่มพูนบารมี บุญกุศลราศี สัมมาปฏิบัติให้จิตใจมีอำนาจและมีสติและปัญญา ตาม
คำสอนและความตั้งใจ ของหลวงปู่สุวัจน์ที่มอวัดป่าเขาน้อยแห่งนี้ให้เป็นมรดกแห่งศาสนาสืบไป

วัดเขาพระอังคาร

วัดเขาพระอังคาร ตั้งอยู่ที่บ้านเจริญสุข ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นวัดที่สร้างมานานในยุคที่ขอมเรืองอำนาจแถวนี้ น่าจะสร้างในยุคเดียวกันกับปราสาทหินเขาพนมรุ้ง ส่วนสถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้างที่เห็นในวัดปัจจุบัน ส่วนใหญ่สร้างใหม่ทับของเก่า ตัววัดตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 3 ก.ม. ตั้งอยู่บนยอดเขาพระอังคารซึ่งสูงประมาณ 320 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีโบสถ์ที่ประยุกต์จากสถาปัตยกรรมหลายสมัย ดูสวยงามแปลกตา เป็นวัดที่สวยงามใหญ่โตแห่งหนึ่งของบุรีรัมย์ มีโบสถ์ ศาลา และอาคารต่าง ๆ

เป็นวัดที่สร้างเลียนแบบสถาปัตยกรรมสมัยต่าง ๆ หลายรูปแบบงดงาม แปลกตาและน่าสนใจยิ่ง ภายในโบสถ์มีภาพจิตรกรรมฝาผนังและเรื่องราวพุทธชาดกเป็นภาษาอังกฤษด้วย บริเวณวัดเป็นปากปล่องภูเขาไฟคาดว่าเคยเป็นที่ตั้งของโบราณสถานสมัยทวารวดีเพราะเสมาหินแกะสลักสมัยดังกล่าวหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก

เขาอังคารเป็นภูเขาไฟที่ดับแล้วอีกลูกหนึ่งในบุรีรัมย์ อยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ห่างจากปราสาทพนมรุ้ง 20 กิโลเมตร โดยลงมาจากพนมรุ้ง ถึงบ้านตาเป็กแล้วเลี้ยวซ้ายมาตามทางที่จะไปละหานทรายประมาณ 13 กิโลเมตรแล้วเลี้ยวขวาเข้าทางลูกรังอีกประมาณ 7 กิโลเมตรพบโบราณสถานเก่าแก่และใบเสมาหินทรายสมัยทวารวดีสำคัญหลายชิ้น

ภูเขาพระอังคาร เดิมชื่อ ภูเขาลอย เหตุที่เรียกว่าภูเขาพระอังคาร เพราะตามประวัติลายแทงธาตุพนม กล่าวไว้ว่า เมื่อ พ.ศ. ๘ ได้มีพญาทั้ง ๕ ได้นำพระอรังคะธาตุของพระพุทธเจ้าไปบรรจุที่พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยมีพระมหากัสสปะเถระและพระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ เป็นประธาน อีกพวกหนึ่งได้นำพระอังคารธาตุของพระพุทธเจ้ามาประดิษฐานบรรจุไว้บนภูเขาลอย

ตามประวัติว่าตามที่พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าสู่ปรินิพพานแล้วที่เมืองกุสินารา หลังจากถวายพระเพลิงพระบรมศพแล้ว โทณพราหมณ์ได้แจกพระธาตุไป ๘ พระนครแล้ว อยู่มามีเมือง ๆ หนึ่งไปขอพระธาตุที่หลังเขาพอดิพระธาตุได้แจกไปหมดแล้ว โทณพราหมณ์จึงเอาทะนานทองตวงเอาธาตุพระอังคาร (ขี้เถ้า) ให้มาเมื่อได้พระอังคารธาตุจึงได้เดินทางกลับมาทางทิศอีสานใต้ พอถึงภูเขาลูกหนึ่งคือภูเขาลอย มีรูปลักษณะสวยงามรูปร่างเหมือนรูปพญาครุฑนอนคว่ำหน้า จึงมีความคิดว่าจะนำพระอังคารธาตุบรรจุไว้ที่แห่งนี้เมื่อลงความเห็นเป็นอันเดียวกันแล้ว จึงได้สร้างสถานที่บรรจุพระอังคารธาตุไว้ที่ไหล่ข้างซ้ายของพญาครุฑ และเปลี่ยนชื่อภูเขาลอยเป็นภูเขาพระอังคาร ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ลักษณะทั่วไปภูเขาพระอังคารเขาพระอังคารเป็นประเภเนินลาวาบซอลท์ปากกรวยภูเขา เกิดจากการประทุของภูเขาไฟ มีปากปล่องใหญ่อยู่ที่เขากระดุก และมีปากปล่องเล็กอีกหลายแห่ง การประทุของภูเขาไฟเกิดขึ้นในยุคควอเทอร์นารีหรือประมาณ ๗๐๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว ซากภูเขาไฟถ้ามองระยะไกลจะมีลักษณะเป็นเนินเขาแผ่กว้างเป็นแนวยาวเหนือใต้ ถ้ามองจากที่สูงจะเห็นเป็นรูปคล้ายพญาคูขี้กิ้งกำลังกระพือปีกหรือคว่าหน้า หันหัวไปทางทิศใต้มีขุนเขาเขียวขจี คือหมู่บ้าน ถาวร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนที่ลำตัวที่ต้นปีกซ้ายคือที่โบราณวัตถุและพระอังคารธาตุของพระพุทธเจ้า มีปีกซ้ายเป็นเนินเขาเย็นไปทางทิศตะวันออก คือหมู่บ้านเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนหางยื่นไปทางทิศเหนือทางบ้านสวายสอ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ภูเขาพระอังคารมียอดสูง ๓๓๑ เมตร จากระดับน้ำทะเล ปกคลุมพื้นที่ประมาณ ๙๐ ตารางกิโลเมตร

❀ วัดเกาะแก้วธุดงคสถาน (วัดระหาน)

วัดเกาะแก้วธุดงคสถาน (วัดระหาน) อยู่ที่ ตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ภายในวัดประดิษฐานพระมหาธาตุรัตนเจดีย์ เพื่อเป็นปูชนียสถานระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ลักษณะขององค์พระมหาเจดีย์ เป็นศิลปะประยุกต์ร่วมสมัย ความสูง ๖๐ เมตร มี ๔ ชั้น

ชั้นที่ ๑ ใช้ประโยชน์เป็นศาลาอเนกประสงค์

ชั้นที่ ๒ เป็นสถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

ชั้นที่ ๓ เป็นอุโบสถ พิพิธภัณฑสถานและที่ประดิษฐานรูปเหมือนของพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

ชั้นที่ ๔ เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งสมเด็จพระสังฆนายกฝ่ายสยามวงศ์และพระอัครมหาบัณฑิต วิมลรัตน์ เจ้าอาวาสวัดศรีเวฬุวนาราม ประเทศศรีลังกา ได้ประทานพระบรมสารีริกธาตุและหล่อพระศรีมหาโพธิ์ แก่พระครูเขมคุณโสภณ (หลวงปู่จันทร์แรม เขมสิริ) เมื่อปี ๒๕๔๗ ส่วนต้นพระศรีมหาโพธิ์ได้ปลูกไว้ด้านหลังพระมหาธาตุรัตนเจดีย์

ภายในวัดเกาะแก้วธุดงคสถาน เป็นสถานที่สงบ ร่มรื่น และมีนกยูงอาศัยอยู่จำนวนมาก เหมาะสำหรับพุทธศาสนิกชนที่ต้องการไปกราบไหว้บูชาพระบรมสารีริกธาตุ ทำบุญและปฏิบัติธรรม

🌸 อนุสาวรีย์เราสู้

อนุสาวรีย์เราสู้ แห่งนี้ใช้เวลาก่อสร้างนาน 1 ปี ระหว่างวันที่ 27 สิงหาคม 2522 ถึง 26 สิงหาคม 2523 เพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงเกียรติประวัติ และสฤติวีรกรรมประชาชน เจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ได้ผนึกกำลังเข้าร่วมต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ที่ดักรุมโจมตีสัดขวาง การก่อสร้างถนนสายละหานทราย-ตาพระยา และด้วยความกล้าหาญ ความรักสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เส้นทางสายยุทธศาสตร์เส้นนี้จึงสำเร็จลงได้

เส้นทางสายยุทธศาสตร์บุรีรัมย์ เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2513 เมื่อรัฐบาลได้เริ่มโครงการก่อสร้างเส้นทางเชื่อมระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 61 อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ กับหลักกิโลเมตรที่ 118 อำเภوتاพระยา จังหวัดสระแก้ว ในปัจจุบันเป็นระยะทาง 57 กิโลเมตร

เหตุที่ต้องก่อสร้างเส้นทางสายนี้เพราะเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศด้านชายแดนไทย-กัมพูชา โดยต้องตัดผ่านเขตอิทธิพลของผกค. ทำให้ฝ่ายผกค.ต่อต้านขัดขวางการก่อสร้างสายนี้ทุกวิถีทาง ด้วยการวางพ่นระเบิดอย่างหนาแน่น ดักรุมยิงจุ่มโจมตีสี่ที่ตั้งกำลังทหารที่คุ้มกันการก่อสร้าง เป็นเหตุให้เกิดความสูญเสียทั้งเจ้าหน้าที่พลเรือน ตำรวจ ทหาร อาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.) และไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) ทำให้ราษฎรในพื้นที่พากันรวบรวมนำกำลังพลต่อสู้กัน ผกค. อย่างหาญหาญเส้นทางสายนี้จึงสำเร็จลงได้ เพื่อเป็นการรำลึกถึงการเสียสละอันยิ่งใหญ่และสฤติวีรกรรมของผู้กล้า

ฯพณฯ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในขณะนั้น ได้เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์สร้างอนุสาวรีย์เราสู้ขึ้น

“เราสู้” เป็นชื่อที่ทรงมีพระบรมราชานุญาต ให้ใช้ชื่อเพลงพระราชนิพนธ์ “เราสู้” มาใช้ โดยมีพิธีเป็นอนุสาวรีย์เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2523 และได้ถือเอาวันที่ 27 สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันรำลึกถึงอนุสาวรีย์เราสู้ จังหวัดบุรีรัมย์และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้จัดพิธีบำเพ็ญกุศล และวางพวงมาลา เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้คนไทยรำลึกถึงวีรกรรมผู้กล้า เป็นประจำทุกปี

❀ ปาดงใหญ่

น้อยคนนักที่จะรู้ว่า ผืนป่ามรดกโลกพญาเย็นเขาใหญ่ ส่วนหนึ่งอยู่ที่จังหวัดบุรีรัมย์ พื้นที่ว่าสองแสนไร่ ที่เป็นป่าดิบแล้งผสมป่าเต็งรังและทุ่งหญ้า เป็นทำเลที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า ที่นี่จึงเป็นบ้านของสัตว์น้อยใหญ่ทั้งช้างป่า เสือ กระทิง วัวแดง ฯลฯ บรรดานก ผีเสื้อ แมลง และสัตว์เลื้อยคลานมากมาย ป่าแห่งนี้ ไม่มีน้ำตกสวย ๆ ไม่มีเขาสูงให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปสัมผัสไอหมอกหนาว แต่ป่าแห่งนี้ เป็นสถานที่สำหรับผู้นิยมธรรมชาติ มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติให้ชื่นชมความหลากหลายของพรรณไม้ เป็นแหล่งดูนก ดูผีเสื้อ กับการนอนป่าแบบแคมป์ที่ไม่ได้มีเครื่องอำนวยความสะดวกมากมาย และที่สำคัญที่สุด คือเป็นแหล่งต้นน้ำเป็นลมหายใจที่บริสุทธิ์ของคนบุรีรัมย์และทุกคน

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอโนนดินแดง และอำเภอบัวชุม จังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อที่ 212,500 ไร่ หรือประมาณ 340 ตารางกิโลเมตรพื้นที่ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 348 ตัดผ่าน เป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดท้ายของจังหวัดบุรีรัมย์ และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยนางรอง ห้วยลำปลายมาศ การประกาศพื้นที่อนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่เพื่อให้เป็นที่อาศัย หลบภัย ขยายพันธุ์ และประกอบกิจกรรมของสัตว์ป่า รักษาพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ ไว้และช่วยรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร ที่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวบุรีรัมย์และจังหวัดใกล้เคียง

สภาพพื้นที่ ประกอบด้วยป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง และทุ่งหญ้า มีแหล่งน้ำ และดินโป่งกระจายอยู่ทั่วไป จึงทำให้มีสัตว์ป่าชุกชุม ที่สำคัญคือมีเลี้ยงผา ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวน 1 ใน 15 ชนิดที่หายากและมีสัตว์ป่าอีกหลายชนิด เช่น ช้างป่า ซึ่งคาดว่าจะยังคงเหลืออยู่ในพื้นที่นี้ประมาณ 35-30 ตัว นอกจากนี้ก็มี

กระตัง วัวแดง เสือ กวาง เก้ง หมู กระเจิง อีเห็น หมูป่า หมาใน แมวดาว เสือปลา ลิง ชะนี ฯลฯ สัตว์เลื้อยคลาน และนก มากกว่า 150 ชนิด และผีเสื้ออีกกว่า 100 ชนิด ฯลฯ

ป่าดงใหญ่ มีพื้นที่ติดต่อกับเขาใหญ่ทับลาน ปางสีดา และตาพระยา ทำให้มีพื้นที่ป่าติดต่อกันเป็นบริเวณกว้างใหญ่ และผนวกเข้าเป็นผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ได้รับขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ แห่งที่ 2 ของไทย เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2548

🌸 อ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก

อยู่ในท้องที่ตำบลเสม็ด บนเส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัยห่างจากตัวเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร บริเวณอ่างเก็บน้ำอันกว้างใหญ่ รมรื่นด้วยแมกไม้ จึงเป็นสถานที่พักผ่อนแห่งหนึ่งของชาวบุรีรัมย์ และเป็นสถานที่จัดงานมหกรรมว่าวอีสาน ในวันเสาร์-อาทิตย์ที่สองของเดือนธันวาคม ทุกปี จะมีการทำว่ามา แข่งขันกัน มีการประกวด ขบวนแห่ 12 นักบัตร์ และการประกวดธิดาว่าวอีสานจากสาวงามทั่วภาคอีสาน เป็นสถานที่ศึกษาพันธุ์พืช น้ำ นกน้ำ นานาชาติ

❁ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านหนองบัวโคก

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน หนองบัวโคก ตั้งอยู่ริมทางหมายเลข 226 บุรีรัมย์-ลำปลายมาศ ที่บ้านหนองตลาดควาย ตำบลหนองบัวโคก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้อาจารย์ทำนุ วรธงไชย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เกิดจากแรงบันดาลใจในความรักในวิถีชีวิตชุมชนอีสาน ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี จึงได้รวบรวมจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านขึ้น และยังเป็นแหล่งผลิตงานดินเผาหลากหลายรูปแบบ ภายในบริเวณมา อาคารรวมรวมสิ่งของเครื่องใช้ของชาวอีสานหลายหลัง รมรื่น สวยงามด้วยพรรณไม้นานาชนิด และมีสินค้าที่ระลึก เครื่องใช้จากดินเผาหลากหลายรูปแบบให้เลือกชมเลือกซื้อ

❁ บ้านสนวนนอก หมู่บ้านท่องเที่ยวไหมและวัฒนธรรม

บ้านสนวนนอก เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ อยู่ในอำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากตัวเมืองบุรีรัมย์ ประมาณ 13 กิโลเมตร หมู่บ้านนี้ เดิมเป็นป่าทึบ มีต้นไม้ชื่อ “ต้นสนวน” ขึ้นอยู่มากมาย และมีนายดำ ซึ่งเป็นชาวร้อยเอ็ด เป็นผู้เข้ามาตั้งรกรากอยู่เป็นคนแรก

ชาวบ้านของบ้านสนวนนอกส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายเขมร ยังคงดำเนินชีวิตโดยมีภาษาเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมแบบเขมร อาชีพหลักคือการทำเกษตรและมีอาชีพรองคือการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และทอผ้าไหม

ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในบ้านสนวน จะได้พบกับการสาธิตการปลูกและเก็บใบหม่อน การชำต้นหม่อน การเลี้ยงไหม สาวไหม การฟอก ย้อม มัดหมี่ การทอผ้าไหมและการแปรรูปและสร้างสรรค์ลวดลายบนผืนผ้าไหม นอกจากนี้ยังมีการให้บริการโฮมสเตย์อีกด้วย

🌸 หนองกุดใหญ่

วันที่ 18 ธันวาคม 2522 เวลา 10.25 น. ขณะที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สตรีเจ้า โดยรถยนต์พระที่นั่งจากที่ประทับแรมโครงการชลประทานห้วยเสนง ตำบลเหนียว อำเภอกะสัง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อมาเยี่ยมราษฎร ที่อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างทางเสด็จฯ นั้น ทั้งสองพระองค์ได้ทรงทอดพระเนตรราษฎรที่กำลังลอกกอกอยู่ริมหนองกุดใหญ่ บ้านกุดใหญ่ ตำบลหนองเต็ง ทั้งสองพระองค์จึงลงจากรถยนต์พระที่นั่ง พระราชดำเนินเข้าไปสอบถามทุกข์สุขราษฎรผู้นั้น และทรงประทับบนพื้นดินอย่างไม่ถือพระองค์

ราษฎรที่ได้เข้าเฝ้าฯ ในวันนั้นคือ นายตี นะเรศรัมย์ ปัจจุบันอายุ 67 ปี ชาวบ้านโคกขมิ้น หมู่ที่ 4 ตำบลหนองเต็ง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งนายตีเล่าว่า ขณะนั้นตนกำลังหว่านแหหาปลาอยู่ในอ่างเก็บน้ำหนองกุดใหญ่ และนั่งผ้าขาวม้าเพียงผืนเดียว ไม่คาดคิดว่าพระองค์ทั้งสองจะเสด็จฯ มา โดยพระองค์ยังตรัสถามความเป็นอยู่และเรื่องอ่างเก็บน้ำหนองกุดใหญ่ด้วยความสนพระทัย เหตุการณ์ในวันนั้นกลายเป็นความประทับใจและปลาบปลื้มไม่รู้ลืม เพราะไม่คิดว่าครั้งหนึ่งในชีวิตสามัญชนคนธรรมดาจะมีโอกาสได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท หลังจากพระองค์เสด็จฯ กลับ ไม่กี่ปีต่อมาภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการพัฒนาอ่างเก็บน้ำหนองกุดใหญ่ สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงหน้าแล้ง และระบายน้ำป้องกันน้ำท่วมช่วงน้ำหลาก ทำให้ชาวบ้านเกษตรกรรมมีน้ำกินน้ำใช้และทำการเกษตรได้ โดยไม่ประสบปัญหาฝนแล้งหรือน้ำท่วม ทำให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

❁ ไอ-โมบาย สเตเดียม

การเกิดขึ้นของ ไอ-โมบาย สเตเดียม ที่จังหวัดบุรีรัมย์ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ ยุคใหม่ ในทุก ๆ มิติมิใช่เพียงความตื่นตัวทางด้านกีฬาฟุตบอลเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลถึงการพัฒนาทางธุรกิจรูปแบบใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเกิดขึ้นในจังหวัดบุรีรัมย์ และไม่เคยเกิดขึ้นที่ใด ๆ มาก่อนในประเทศไทย นั่นคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบของ Sport Tourism สร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน และกลายเป็นต้นแบบการพัฒนาจังหวัด การพัฒนาการท่องเที่ยวที่หลาย ๆ จังหวัด มาศึกษา คูงาน พร้อมกับเรียกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่า บุรีรัมย์โมเดล

ไอ-โมบาย สเตเดียม เป็นสนามฟุตบอลมาตรฐานสากล ที่ได้รับการรับรองจากสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ หรือ ฟิฟ่าและสหพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชียให้เป็นสนามฟุตบอลที่สามารถจัดการแข่งขันระดับนานาชาติ ได้เป็นสนามฟุตบอลที่ได้รับการคะแนนจากนิตยสาร Four Four Two ให้เป็นสนามฟุตบอลที่มีความสวยงามและทันสมัย เป็นอันดับที่ 85 ของโลก และเป็นสนามฟุตบอลสนามเดียวของประเทศไทยที่ติดอันดับ 1 ใน 100 ของสนามฟุตบอลที่สวยงามในโลกนี้

ไอ-โมบาย สเตเดียม รองรับผู้ชมได้ 32,600 ที่นั่ง ซึ่งถือว่าเป็นสนามฟุตบอลที่ใหญ่ที่สุดและจุผู้ชมการแข่งขันได้มากที่สุด ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือได้ เป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลการออกแบบจากปราสาทหินพนมรุ้ง และได้รับการเรียกชื่อว่า ปราสาทสายฟ้า หรือ Thunder Castle ใช้เป็นสนามแข่งขันฟุตบอลของสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ปัจจุบันนี้ เป็นสนามฟุตบอลที่แฟนฟุตบอลชาวเอเชียรู้จักกันเป็นอย่างดี และเคย ต้อนรับแฟนฟุตบอลชาวเอเชีย มาแล้วมากกว่า 10,000 คน ในการแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์สโมสรเอเชีย

มิใช่เป็นเพียงสนามฟุตบอลเท่านั้น ไอ-โมบาย สเตเดียม ยังเป็นลานกิจกรรมแห่งความสุข ความรื่นรมย์ และลานประกอบพิธีอันมีคุณค่า มีความหมายของประชาชนชาวบุรีรัมย์ อีกด้วย กระทั่งได้รับการยอมรับว่าสนามฟุตบอลแห่งนี้ คือ ลมหายใจของชาวบุรีรัมย์ ตามที่นายเนวิน ชิดชอบ ประธานสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ผู้ริเริ่มโครงการก่อสร้าง ไอ-โมบาย สเตเดียม ได้ตั้งปณิธานไว้ว่าจะทำให้สนามแห่งนี้ เป็นสถานที่ที่นำความสุข ความยิ่งใหญ่ ความภาคภูมิใจ มาให้ชาวบุรีรัมย์ทุกคน และเป็นสนามที่ชาวบุรีรัมย์สามารถมาใช้ชีวิตร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสุขให้แก่ชีวิต และครอบครัวได้อย่างถ้วนหน้ากัน

ไอ-โมบาย สเตเดียม พื้นที่แห่งการถวายความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ของชาวบุรีรัมย์ ทุก ๆ ครั้งที่มีการจัดกิจกรรมเทิดพระเกียรติ และถวายพระพรชัย ประชาชนชาวบุรีรัมย์ ทุกหมู่เหล่า จะมารวมตัวกันที่นี่ เพื่อแสดงออกถึงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างที่สุดมิได้

❁ ช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต

ความตั้งใจที่จะพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ ให้เป็นเมืองต้นแบบของ Sport Tourism ตามแนวคิดของนาย เนวิน ชิดชอบ ประธานสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ดำเนินต่อไปตามแผนงานที่ออกแบบและร่างขึ้นไว้ในสมอง โดยมีเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวทางการกีฬา เพื่อการสร้างงาน สร้างชีพ สร้างรายได้ อย่างยั่งยืนให้แก่ประชาชนชาวบุรีรัมย์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต จังหวัดบุรีรัมย์ จึงถูกกำหนดให้เป็น Destination of Speed หรือ จุดมุ่งหมายของผู้ชื่นชอบกีฬาความเร็ว ทั้งรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และ ระดับโลกและเป็นสนามเพื่อพัฒนา ที่จะก้าวไปสู่การแข่งขันในระดับโลก ได้อย่างสมศักดิ์ศรี

การลงทุนครั้งใหญ่เพื่อให้ประเทศไทยมีสนามแข่งรถที่มีมาตรฐานสูงสุดโลก ทั้งการจัดการแข่งขัน รถยนต์ที่รองรับได้ถึงการแข่งขัณรถฟอร์มูลาร์ 1 หรือ F1 และการแข่งขัณรถจักรยานยนต์ ที่รองรับได้ถึงการ แข่งขัน MOTO GP จึงเริ่มต้นขึ้น เมื่อปี 2555 บนพื้นที่มากกว่า 1,000 ไร่จึงเกิดขึ้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยการออกแบบของนักออกแบบสนามแข่งรถระดับโลก เฮอร์มัน ทิลเก้ ก่อนจะถูกปรับประยุกต์ให้เข้ากับ สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวบุรีรัมย์ ดังที่เห็นและเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

ช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต สนามแข่งรถที่มีมาตรฐานสูงสุด FIM เกรด A และ FIA เกรด 1 ได้รับการบันทึกอย่างไม่เป็นทางการว่า เป็นเจ้าของสถิติสนามแข่งรถที่ใช้เวลาก่อสร้างน้อยที่สุดในโลก ด้วย ฝีมือบริษัทก่อสร้างของคนไทย 100% และเป็นสนามแข่งรถสนามเดียวในโลกที่ผู้ชมการแข่งขันสามารถ ติดตามชมการแข่งขันได้ทั้งสนาม ซึ่งมีระยะทาง 4.554 กิโลเมตรต่อรอบสนามที่มีจำนวน 12 โค้ง ได้อย่าง สมบูรณ์แบบที่สุด สร้างความตื่นเต้น สนุกสนาน และมีติใหม่ในการชมการแข่งขันมอเตอร์สปอร์ต ที่ไม่สามารถหาชมได้จากสนามอื่น ๆ ในโลกนี้

4 ตุลาคม 2557 ช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต สนามแข่งรถที่มีความทันสมัยที่สุดของโลก เปิดตัวให้ผู้ชื่นชอบกีฬาความเร็วทั่วโลก ได้รู้จัก ด้วยการแข่งขันรถยนต์ระดับโลก รายการ Super GT มีผู้เข้าชมการแข่งขัน มากกว่า 131,191 คน เป็นสถิติผู้ชมการแข่งขันรายการ Super GT ที่มากที่สุด และผู้ชมชาวญี่ปุ่นมากกว่า 60 ล้านคน ที่เป็นแฟนประจำของ Super GT ตามมาด้วยการแข่งขันรถจักรยานยนต์ชิงแชมป์โลก รายการ World Super Bike Championship เดือนมีนาคม 2558 ที่มีผู้ชมในสนามแข่งขัน มากกว่า 120,000 คน และผู้ชมการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ ทั่วโลกมากกว่า 200 ล้านคน

2 ปีเศษของสนาม ช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต ได้จัดการแข่งขันกีฬาความเร็ว หรือมอเตอร์สปอร์ต ระดับนานาชาติ มากกว่า 20 รายการ นำนักแข่งระดับโลกมาแสดงความสามารถที่สนามแห่งนี้ มากกว่า 100 คน และนำนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ เข้ามาใช้จ่ายในจังหวัดบุรีรัมย์ มากกว่า 100,000 คน สร้างรายได้ให้แก่ชาวบุรีรัมย์ อย่างเห็นชัด โรงแรมและที่พักรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และทีมแข่งขันรถที่เดินทางเข้าสู่จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

ไม่เพียงแต่การสร้างธุรกิจ สร้างรายได้ สร้างการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ การจัดการแข่งขันรายการต่าง ๆ ของสนามช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต ยังเป็นสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ที่ทำให้นักท่องเที่ยว แฟนมอเตอร์สปอร์ตทั่วโลกมากกว่า 1,000 ล้านคน ได้รู้จักจังหวัดบุรีรัมย์เป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงกีฬาให้แก่จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีมูลค่ามหาศาล และทำให้จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการยกย่องให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนากีฬามอเตอร์สปอร์ตของประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็น Destination of Speed ตามเจตนารมณ์ของนายเนวิน ชิดชอบ ที่รับหน้าที่เป็นประธานบริษัท บุรีรัมย์ยูไนเต็ด อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต อีกหนึ่งตำแหน่ง

❁ บุรีรัมย์ คาสเซิล

การพัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงกีฬา ตามแนวคิดที่นายเนวิน ชิดชอบ ประธานสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด และประธานบริษัทบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต จำกัด ชัดเจนเป็นแผนไว้ จะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อนักท่องเที่ยว และแฟนกีฬาที่มาเที่ยวชมสนาม และชมการแข่งขัน จั๊บจ่ายใช้สอย เลือกร้านค้าที่ระลึก รับประทานอาหารและใช้บริการต่าง ๆ เพื่อความสุขที่ได้มาเยี่ยมเยือนเมืองบุรีรัมย์ ซึ่งนอกจากจะสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้แก่ชาวบุรีรัมย์ ในฐานะเจ้าบ้านแล้ว ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ บริการ ทรัพย์สินประเภทที่ดิน และอสังหาริมทรัพย์ที่จะเพิ่มขึ้นอีกด้วย

บุรีรัมย์ คาสเชล ที่มีอาณาบริเวณกว้างขวางกว่า 35,000 ตารางเมตร ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่พาณิชยกรรม ภายใต้แนวคิด Family Mall หรือพื้นที่ความสุขของครอบครัว รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมสนามแข่งฟุตบอล ไอ-โมบาย สเตเดียม และสนามแข่งรถระดับโลก ช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต และเข้าชมการแข่งขัน ซึ่งในวันที่มีการแข่งขัน ซึ่งมีประชาชนและนักท่องเที่ยว มากกว่าวันละ 10,000 คน และวันที่ไม่มีการแข่งขัน มากกว่า 5,000 คน ต่อวัน มีร้านอาหารและเครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ ร้านจำหน่ายสินค้า และร้านสินค้าที่ระลึก รองรับให้บริการ มากกว่า 30 ล้านคน ด้วยบรรยากาศสบาย ๆ ภายใต้สโลแกน **“กิน เที่ยวที่เดียวจบ”** บุรีรัมย์ คาสเชล ก็เช่นเดียวกับการก่อสร้างในพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน คือ มีแนวคิดการออกแบบ ด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดบุรีรัมย์ แต่ที่บุรีรัมย์ คาสเชล มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ ด้วยการจำลอง ปราสาทพนมรุ้ง ที่ย่อส่วนจากขนาดจริง 3 ใน 4 โดยใช้หินจากแหล่งหินตัด ซึ่งเป็นแหล่งหินที่นำไปสร้างปราสาทพนมรุ้ง และหินทุกก้อนที่นำมาสร้าง ใช้เทคนิคการตัดและแกะสลักด้วยมือ เช่นเดียวกัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมกับการสร้างที่มีรูปแบบใกล้เคียง ปราสาทพนมรุ้ง มากที่สุด แต่ที่นี่เรียกว่า บุรีรัมย์ คาสเชล หรือปราสาทสายฟ้า เป็นสถานที่เก็บรักษาและแสดงถ้วยรางวัลชนะเลิศการแข่งขันฟุตบอลทุกรายการของสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด เพื่อให้แฟนบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ได้มาชื่นชม และถ่ายภาพไว้เป็นที่ระลึก

1 ปีเศษที่ผ่านมา บุรีรัมย์ คาสเชล ได้มีส่วนร่วมกับการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างความสุขให้กับชาวบุรีรัมย์ อย่างมาก และเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการนำผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่ทั้งระดับชาติ และระดับโลก เข้ามาลงทุน สร้างรายได้ และมีส่วนร่วมกับการสร้างภาพลักษณ์ของจังหวัดบุรีรัมย์ ให้เป็นที่รู้จักของประชาชนและนักท่องเที่ยว ได้อย่างมีนัยสำคัญอีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อที่จะรองรับการจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวระดับโลก ที่จะเกิดขึ้นในจังหวัดบุรีรัมย์อีกด้วย

❁ สวนศิลปะ 12

สวนสาธารณะ 12 เป็นส่วนสาธารณะและสวนพฤกษศาสตร์ขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัดบุรีรัมย์แหล่งพักผ่อนหย่อนใจแห่งใหม่ของชาวบุรีรัมย์ ที่สร้างขึ้นมาพร้อม ๆ กับ บุรีรัมย์ คาสเซิล และปราสาทสายฟ้า ที่อยู่พื้นที่ติดกันเป็นผืนเดียวกันด้านหลัง ไอ-โมบาย สเตเดียม เพื่อเป็นพื้นที่สีเขียว เป็นปอดให้กับชาวบุรีรัมย์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบก้าวกระโดดของเมือง

สวนสาธารณะ 12 เป็นพื้นที่สนทนาการของครอบครัว มีลานดินทรายขนาดใหญ่ให้เด็ก ๆ ได้เล่น ได้สร้างสรรค์ตามจินตนาการที่ไม่มีขอบเขตจำกัด มีสวนไม้ดอก ไม้ประดับนานาพันธุ์ สวนโอเอซิส สวนกะบองเพชรสายพันธุ์ต่าง ๆ ที่จัดเลี้ยงและจัดแสดงไว้ในโดมแก้ว อีกทั้งโดมกล้วยไม้สายพันธุ์หายากนานาชนิดให้ศึกษา และชื่นชมธรรมชาติที่สวยงาม และร่มรื่น

ศิลปะการแกะสลักหินลวดลายงามสูตร ซึ่งถ่ายทอดมาจากคัมภีร์กามาสูตราที่มีมาช้านานแต่โบราณกาล จำนวน 12 ชิ้น ที่จัดวางไว้รอบลานมหาศิวลึงค์ เป็นศิลปะและศาสตร์ที่ได้รับความสนใจจากผู้เข้ามาพักผ่อนในสวนสาธารณะ 12

มหาศิวลึงค์ ซึ่งแกะสลักจากหินทราย มีความสูง 9 เมตร เป็นตั้งตระหง่านกลางลานดินทรายทรงกลม ตามความเชื่อของศาสนาฮินดูโบราณที่ว่าศิวลึงค์เป็นจุดกำเนิดของจักรวาล เป็นประติมากรรมที่มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของสวนสาธารณะ 12 และเป็นการถ่ายทอดศิลปะวัฒนธรรมตามคตินิยมและอารยธรรมขอมโบราณซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวบุรีรัมย์